

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1966

ΤΕΥΧΟΣ 5^{ΟΝ}

ΤΙΜΗ ΔΡΧ. 5

Ο ΜΕΓΑΣ ΑΔΙΚΗΜΕΝΟΣ

Όσο περνάν τὰ χρόνια τόσο μεγαλύτερος φαίνεται ὁ Παῦλος Μελάς στὸ στερέωμα τῆς ιστορίας μας. Τόσο περισσότερο λάμπει ἡ εὐγενική του μορφή καὶ ἡ θυσία του στὸ βωμὸ τῆς Μακεδονίας.

Καὶ ἐνῶ τὸ ὄνομά του ἔχει ἐνθρονισθῆ ἀπὸ τὴν ἡμέρα τοῦ θανάτου του στὴν ψυχὴ τοῦ μακεδονικοῦ λαοῦ καὶ ἔχει γίνει σύμβολο ἀγῶνος καὶ πίστεως καὶ θρυλὸς καὶ τραγούδι, αὐτὸς ἔμεινε ὁ μέγας ἀδικημένος.

Διότι τὸ χρέος καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ Ἕθνους πρὸς αὐτὸν δὲν ἐξοφλεῖται μὲ δυὸ μικρὲς προτομὲς ποὺ στήθηκαν ἢ μία στὴν Καστοριά, ἀντικρουστὸν ἱερὸ ναὸ τῶν Ταξιαρχῶν, ὅπου ἀναπαύονται τὰ τόσο βασιανισμένα ἅγια λείψανά του καὶ ἡ ἄλλη προπέρουσι μόλις στὴ Στάτιστα, ποὺ ἐτιμήθη μὲ τὸ ὄνομά του.

Ἐπρεπε πρὸ πολλοῦ νὰ εἶχαν στηθῆ τρία μεγάλα ἀγάλματα, ἀπὸ τὸ καλλίτερο ἑλληνικὸ μάρμαρο, ἔ-

Ὁ Παῦλος Μελάς

να στὴ λίμνη τῆς Καστοριάς δίπλα στοῦ Καραβαγγέλη, ἄλλο στὴ Θεσσαλονίκη, ἐμπρὸς στὸ Λευκὸ Πύργο καὶ τὸ τρίτο στὴν Ἀθήνα δίπλα στὸν Κολοκοτρώνη, ἀκατάλυτος δεσμὸς τῆς Ἑλλάδος τοῦ 1821 μὲ τὴν Μακεδονία τοῦ 1912.

Τὰ ἀγάλματα αὐτὰ θὰ γίνουν μὲ πανελλήνιο ἔρανο ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκτὸς αὐτῆς, ἐκεῖ ὅπου κυρίως ὑπάρχουν Μακεδόνες, στὴν Εὐρώπη, Ἀμερική, Καναδᾶ καὶ Αὐστραλία. Ὅλοι θὰ δώσουν μὲ ἀγάπη τὸν ὀβολὸ τους.

Ἐπιβάλλεται ἀκόμη ἡ ἡμέρα τοῦ θανάτου του, ἡ 13ῃ Ὀκτωβρίου νὰ κηρυχθῆ διὰ Βασιλικῆς Διατάγματος ἐπί-

σημος ἐθνικὴ ἑορτὴ τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος δι' ὅλην τὴν ἐπικράτειαν.

Ἄπευθύνομεν θερμὴν ἔκκλησιν στὸν Ἰπουργὸν Β. Ε. κ. Μανωλόπουλον νὰ λάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν αὐτὴν, ὅπως ἔκαμεν ὁ προκατόχος του, σεβαστὸς μας κ. Αὔγουστος Θεολογίτης διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ἀγάλματος τοῦ Γερμανοῦ Καραβαγγέλη στὴν Καστοριά :

Ἡ πρωτοβουλία αὐτὴ θὰ ἀκουσθῆ μὲ χαρὰ καὶ θὰ ὑποστηριχθῆ ὀλοψύχως ἀπὸ κάθε Μακεδόνα.

Τὰ ἀπανταχοῦ μακεδονικὰ σωματεῖα ἄς κινητοποιηθοῦν.

Καὶ μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ, ἄς μᾶς ἐπιτραπῆ νὰ ὑπενθυμίσωμεν ὅτι χρέος τοῦ Κράτους εἶναι νὰ ἐπισκευάσῃ ἐπειγόντως τὴν βυζαντινὴν Μονὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ τὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς τοῦ Πισοδερίου, ὅπου εἶχε διαφυλαχθῆ ἡ κεφαλὴ τοῦ Παύλου Μελά ἐπὶ τόσα χρόνια.

Τὸς κ. ΚΛ. ΤΣΟΥΡΚΑ

Πρῶτος τάφος τοῦ Παύλου Μελά εἰς τὴν Στάτιστα. Φωτογραφία ληφθεῖσα τὸ 1926 μὲ τὶς γυναῖκες ποὺ εἶχαν φροντίσει τὸν νεκρὸν.

ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ὫΡΕΣ

Ἀπὸ τὸ βιβλίον τῆς Ναταλίας Π. Μελά «ΠΑΥΛΟΣ ΜΕΛΑΣ» Βιογραφία. Ἀπὸ διηγήσεις, ἀναμνήσεις, γράμματα δικὰ του καὶ ἄλλων» παραθέτομεν τὰ κατωτέρω, τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται εἰς τὰς τελευταίας ὥρας πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Παύλου Μελά:

«Τὸ πρωὶ ἦλθε πάλι ὁ Ντίνας, ὁ μουχτάρης καὶ ἄλλοι ἐφρόντισε ὁ Παῦλος νὰ δοθῆ τροφὴ στὰ καταλύματα, πληροφόρηθη καὶ ἔμαθε ὅτι τακτικὰ περὶ στρατὸς ἀπ' τὸ χωριὸ καὶ πηγαίνει στὸ Ζέλοβο (150 στρατιῶτες ἔμειναν στὸ Κονομπλάτι, ½ ὥρα ἀπὸ τὴ Στάτιστα). Ἔστειλε τότε μὲ ἀν- (Συνέχεια εἰς τὴν ἐπομένη σελίδα)

Δεύτερος τάφος εἰς τὴν Καστοριά, ὅπου ἐτάφη τὸ ἀκέφαλον σῶμα μὲ τὸν Μητροπολίτην Γερμανὸν Καραβαγγέλη καὶ τὸν Πρωτοσύγγελλον Πλάτωνα ψάλλοντας τρισάγιον.

ΟΙ ΤΑΦΟΙ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΜΕΛΑ

Ὅταν διαβάσῃ κανεὶς τὰ ἐπίσημα ἐγγράφα ποὺ ἀναφέρονται στὸ θάνατο τοῦ Παύλου Μελά καὶ πρὸ πάντων στὸ μεταθανάτιο μαρτύριο τοῦ ἥρωος δοκιμάζει ἕναν ἀπέραντο καὶ βαθὺ πόνο.

Κανεὶς νεκρὸς, κανεὶς ἅγιος δὲν τυραννήθηκε τόσο μετὰ θάνατον ὅσον ἐκεῖνος. Συγκλονιστικὲς εἶναι αἱ ταλαιπωρίες ποὺ ὑπέστη τὸ ἄχραντο λείψανό του.

Τὴν ἀποφράδα ἐκείνη νύχτα

τῆς 13ῆς Ὀκτωβρίου τοῦ 1904 βρῆκε στὴν γραφικὴ Στάτιστα θανάσιμα τὸ τουρκικὸ βόλι στὴν ὀσφυακὴ χώρα. Ἐπάλεψε παλληκαρῆσιὰ μὲ τὸ Χάρο, ἔδωκε ὁδηγίες στὸν ἀγνὸ καὶ πιστὸ Νίκο Πύρζα καὶ ἐνῶ ἔτρεχε τὸ αἷμα του, παρακαλοῦσε τοὺς συντρόφους του νὰ τὸν σκοτώσουν γιὰ νὰ μὴν πέση στὰ χέρια τῶν Τούρκων:

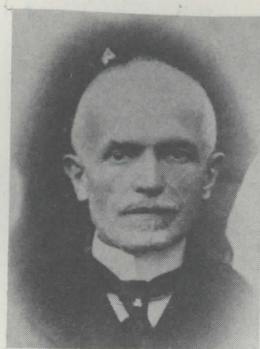
—Σκοτώστε με παιδιά. Πῶς θὰ μ' ἀφήστε στὰ χέρια τῶν Τούρκων;

Τὴν ὑπέρατη ἐκείνη στιγμή ἡ ἀγωνιώδης σκέψις του ἦτο ἡ στρατιωτικὴ του τιμὴ, ὄχι ἡ ζωὴ. Αὐτὴ τὴ στιγμή τὴν συνέλαβεν ὁ ἀνώνυμος ποιητὴς στοὺς στίχους:

«Δὲν κλαίγω τὴν λαβωματιὰ δὲν κλαίγω καὶ τὸ βόλι μόν' κλαίγω ποὺ μὲ ἄφησαν οἱ σύντροφοί μου ὄλοι»

Καὶ ξεψύχησε μὲ τὶς λέξεις «ἔκαμα τὸ καθήκον μου» καὶ τὰ δνόματα τῶν παιδιῶν του στὰ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ
Γενικός Γραμματέας
του Έλληνικού προξενίου
Μοναστηρίου.

θώτιον τοῦτο ἐκαλύφθη διὰ τῆς ἑλληνικῆς σημαίας καὶ ἐστήθη εἰς τὸ μέσον τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ, ὅπου τὴν ἐπομένην πρωΐαν ἐτελέσθη πάνδημον μνημόσυνον. Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ πλήθους, μεταθάντος εἰς τὴν εἰς τὸ Μητροπολιτικὸν Μέγαρον δεξιῶσιν, ὁ Μητροπολίτης παραμείνας εἰς τὸν Ναὸν μόνος μετὰ τῆς χήρας τοῦ Παύλου ἐναπέθεσεν ἰδιοχείρως τὸ περιέχον τὰ λειψανα κιβώτιον εἰς τὸν ἐν τῷ μεταξὺ ἐκκαφέντα ὑπὸ τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν ἀνάλογον λάκκον, ὅστις εὐθὺς ἐκαλύφθη διὰ τῶν χωμάτων καὶ τῶν πλακῶν τοῦ δαπέδου. Τοιοιτοτρόπως ὁ πε-

ΟΙ ΤΑΦΟΙ ΤΟΥ ΜΕΛΑ

ρίφρακτος τάφος, ὅστις, ὡς ἐλέχθη εὐρίσκετο εἰς τὸν περιθολὸν τοῦ ἐκεῖ πλησίον παρεκκλησίου τῶν Ταξιαρχῶν, χωρὶς νὰ κοινολογηθῆ τίποτε, ἀπέμεινεν ἀπὸ τοῦ 1907 κενός.

Μετὰ ὅμως τὸν Β΄ Παγκόσμιον Πόλεμον καὶ τὴν καταστολὴν τοῦ ξενοκινήτου κομμουνιστικοῦ συμμοριτισμοῦ τῷ 1949, δηλαδὴ τὴν 22 Ἰουλίου 1950, ἐτελέσθη ἡ ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων τοῦ Παύλου εἰς τὸν ἐντὸς τοῦ παρεκκλησίου τῶν Ταξιαρχῶν καὶ κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν βορείαν πλευρὰν

τοῦ νάρθηκος αὐτοῦ ἐτοιμασθέντα τάφον. Ἡ θέσις αὕτη εἶχεν ἐπιλεχθῆ κατ' ἐπιθυμίαν τῆς χήρας καὶ τοῦ μόνου ἐπιζώντος ἀδελφοῦ τοῦ Παύλου, ὡς ἡ πράγματι ἀρμόζουσα, καὶ διότι ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Παύλου ἔφερον τὸ ὄνομα τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ καὶ ἰδίως διότι ὁ Μητροπολίτης Γερμανὸς Καραβαγγέλης εἶχε τὸ πρῶτον ἐντὸς τοῦ παρεκκλησίου τούτου ἐτοιμάσει τὸ σῶμα πρὸς ταφὴν. Ὄθεν, κατόπιν ἀδείας τῆς ἀρμοδίας ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας, παρουσία τῆς χήρας του, τοῦ ἀδελφοῦ του, στρατηγοῦ Βασιλείου Μ. Μελά ἀντιπροέδρου δὲ τοῦ Συλλόγου ἡμῶν, τῆς Ἀλεξάνδρας, χήρας Μίκη Π. Μελά, καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς Ναταλίας (ἤδη δὲ συζύγου τοῦ ἀρχιτέκτονος Ἀρη Κωνσταντινίδη) ἱερούργησεν ὁ τότε Μητροπολίτης Καστορίας, ἀείμνηστος Νικηφόρος Σιδέρης. Ἀφοῦ δὲ τὰ ὄστα τοῦ Παύλου ἐξετάφισαν ἐκ τοῦ κάτωθεν τῆς Ἱερᾶς Τραπέζης τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ τάφου (εἰς τὴν ἀπὸ τὰ χώματα συλλογὴν τῶν ὁποίων ἐβοήθησεν ἰδιοχείρως καὶ ὁ ὑπογράφων, διότι τὸ μεγαλύτερον κιβώτιον εἶχε διαλυθῆ), ἀνεκομίσθησαν ἐκεῖθεν καὶ ἐναπετέθησαν εἰς τὸν ὀριστικὸν τάφον.

Θὰ σκεφθοῦν ἴσως οἱ ἀναγνώσται καὶ τὸ δίκιό τους, ὅτι χωρὶς τὴν αἰωνία ἀθυροστομία τῶν Ἑλλήνων οἱ ὁποῖοι συζητοῦν δημοκρατικώτατα χιλιάδες τώρα χρόνια τὰ μυστικά τοῦ κράτους σὴν ἀγορὰ καὶ στὰ καφενεῖα, ἴσως τίποτε δὲν θὰ ἐτάρασσε τὸν ὕπνο τοῦ Παύλου Μελά στὸ δροσερὸ δάσος τῆς Στάτιστας καὶ ἡ φρικιαστικὴ αὐτῆ μεταθανάτιος τραγωδία θὰ ἀπεφεύγετο. Ἀλλὰ φαίνεται ἦταν γραπτὸ, ὁ ἔθνομάρτυς αὐτὸς νὰ δοκιμάσῃ τὸ σκληρότερο μεταθανάτιο ποτήριον. Διότι αὐτὸ καθηγίασεν ἀκόμα περισσότερο τὴ μνήμη του. Αὐτὸ τὸν ἔκαμε Ἰδέα, Σύμβολο καὶ θρύλο στὴν ψυχὴ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Καὶ ἐπέσπευσεν ἀσφαλῶς τὸν πόλεμον τοῦ 1912 καὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Μακεδονίας.

ΚΛ. ΤΣΟΥΡΚΑΣ

Εἰς αὐτὴν τὴν οἰκίαν ἐφονεύθη ὁ Παῦλος Μελάς

Γεώργιος Τσόντος (Καπετὰν Βάρδας)

● Γεώργιος Κατεχάκης (Καπετὰν Ρούβας)

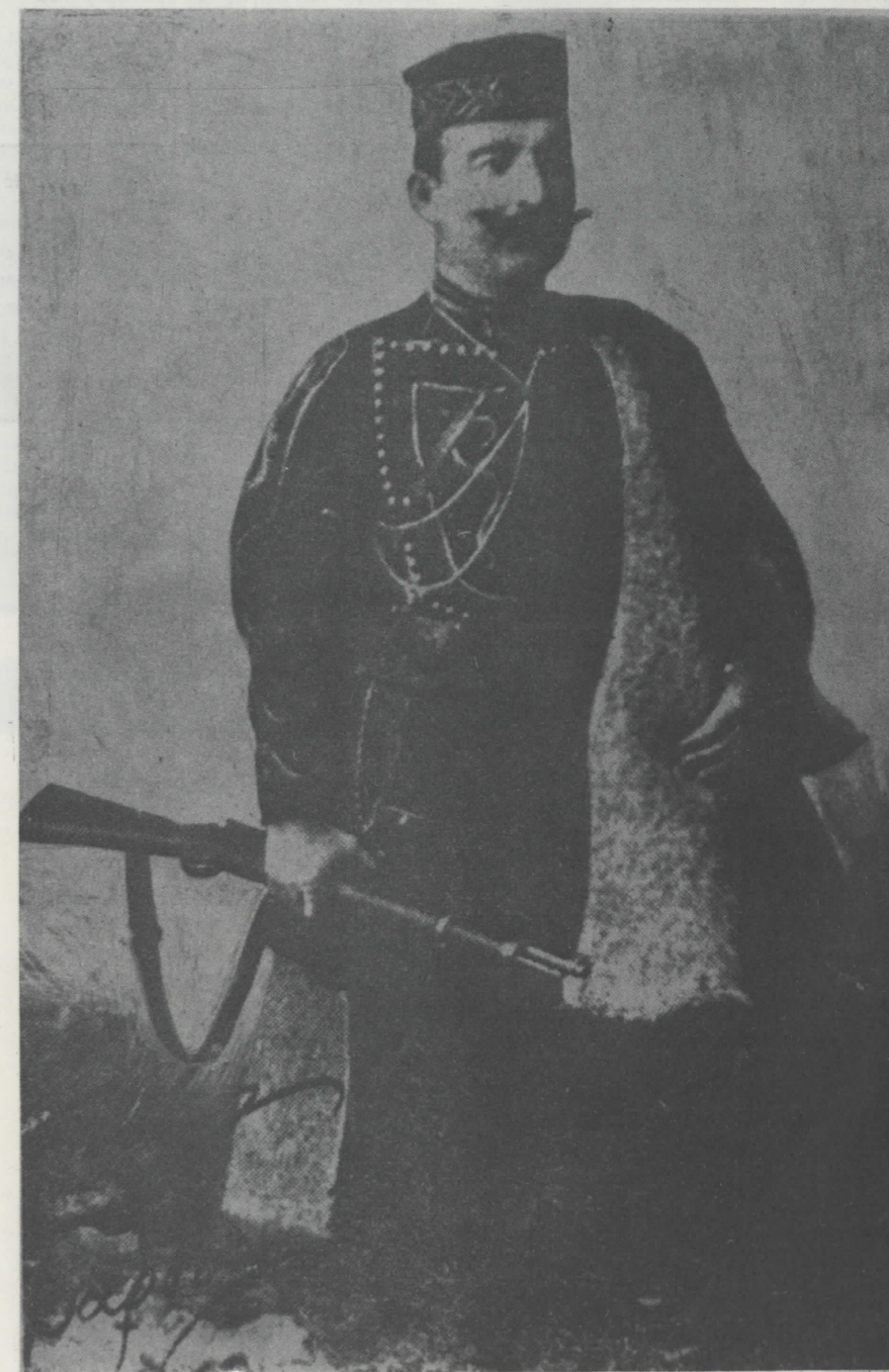
ΟΙ ΣΤΑΥΡΑΕΤΟΙ

Πέταξαν ἀπ' τὶς κορφές τοῦ Ψηλορείτη στὰ βουνὰ τῆς Μακεδονίας γιὰ νὰ διώξουν τὸν Βούλγαρο

Η Καστοριά ἐτίμησε τὸν Γεώργιον Τσόντον - Βάρδα. Ἔστησε τὴν προτομὴν του καὶ ἐώρτασε τὸ γεγονός. Ἦτο πόθος ὅλων τῶν Ἑλλήνων νὰ στηθῆ ἡ προτομὴ τοῦ Καπετὰν Βάρδα στὴν Καστοριά καὶ διότι ἐπὶ ἔτη ἠγωνίζετο ὡς ἀρχηγὸς τῶν Μακεδονομάχων εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Καστορίας, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ Καστοριά εἶναι ἡ γειτονεύουσα πρὸς τὴν Κορυτσᾶν πόλις, καὶ ὁ Βάρδας ὑπῆρξεν ὁ ἐλευθερωτὴς τῆς Κορυτσᾶς. Πρὲς περὶ ἡ προτομὴ τοῦ Βάρδα, ἐν καιρῷ, νὰ ἀντικατασταθῆ με ἀγάλμα πού θὰ ἔχῃ ἐστραμμένον τὸ βλέμμα τοῦ Ἥρωος καὶ μεγάλου Πατριώτου πρὸς τὴν Κορυτσᾶν.

Ἔπρεπε νὰ τιμηθοῦν ἐκ τῶν πρώτων δύο πρωταγωνιστῶν ἐκ τῶν Κρητῶν ἀρχηγῶν, ὁ Γεώργιος Τσόντος Βάρδας, πού ἐτιμήθη, καὶ ὁ Γεώργιος Κατεχάκης (Καπετὰν Ρούβας). Καὶ οἱ δύο, γόνιοι ἡρωικῶν προγόνων, πρὶν ἐλευθερωθῆ ἡ Κρήτη ἔσπευσαν εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ νὰ ἐγγραφοῦν εἰς τὴν Σχολὴν τῶν Εὐελπίδων. Ὀνειρόν των ἦτο, νὰ ἐλευθερωθῆ ὄχι μόνον ἡ Κρήτη, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ μέρη ὅπου ὑπῆρχον ὑπόδουλοι Ἕλληνες.

Ὅταν οἱ Μακεδόνες ἐπαιρναν τὰ ὅπλα διὰ νὰ πολεμήσουν, ὄχι μόνον τὸν κατακτητὴν, ἀλλὰ καὶ τὸ βουλγαρικὸν κομιτᾶτον, πού ἐνεφανίσθη με πρόγραμμα

Ὁ Καπετὰν Βάρδας

ΕΙΣ ΤΗΝ Β. ΗΠΕΙΡΟΝ

Μετά τούς άπελευθερωτικούς πολέμους ο Βάρδας εύρέθη εις την Κορυτσάν. Άμέσως μετά τόν Έλληνοβουλγαρικόν πόλεμον.

Υπήρχεν Έκδηλος ή διάθεσις τών εκπροσώπων τών μεγάλων δυνάμεων να παραχωρηθή ή Βόρειος Ήπειρος εις τό νεοϊδρυθέν Άλθονικόν Κράτος.

Ο Βάρδας άνέλαθεν εις την Κορυτσάν την όργάνωσιν του Έρωδ Λόχου, ο όποιος άπετελείτο από χιλίους τριακοσίους άσκουμένους άνδρας.

Η Έλληνική Κυβέρνησις όμως υπεχρέωθη από τας Δυνάμεις να έκκενώση την Βόρειον Ήπειρον. Οι Βορειοηπειρώται τότε επανεστάτησαν. Ο Έλληνικός στρατός κατ' έντολήν τών Δυνάμεων, παρέμεινεν εις την Κορυτσάν δι' όλίγας ήμέρας και μετά την έγκατάστασιν τών Άλθονικών Άρχών και τής εισόδου του Άλθονικού στρατού άπεσύρθη από την Κορυτσάν. Έπηκολούθησαν εις την Βόρειον Ήπειρον συγκρούσεις μεταξύ τών έξεγερθέντων και τών Άλθονών και έπηκολούθησεν ή ύπογραφή του Συμφώνου Κερκύρας, διά του όποιου έδίδοντο πολλά έλευθερία εις τούς Βορειοηπειρώτας.

Όταν όμως οι Άλθονοί κατάρθωσαν να όργανώσουν τόν στρατόν ο όποιος διωκέτο από Όλλανδούς άξιωματικούς, έπασσαν να έφαρμόζουν τας ύποχρεώσεις των. Ο Βάρδας ειχεν όργανώσει τόν έθελοντικόν στρατόν τών Βορειοηπειρωτών εις την περιοχήν τής Κορυτσάς εις τόν όποιον έσπευσαν να ένταχθούν και πολλοί Μακεδονομάχοι. Είχαν όμως να αντιμετώπισουν τρεις χιλιάδας Άλθονούς, οι περισσότεροι τών όποιων ήσαν παλαιοί πολεμιστάι του Τουρκικού στρατού άνήκοντες εις τας «Τάγματα τών Κυνηγών» που προωρίζοντο διά την καταστολήν τών επαναστάσεων, που έσημειώνοντο συχνά εις την Όθωμανικήν Αυτοκρατορίαν.

Έθαυμάσθη εκεί τό στρατηγικόν πνεύμα του Βάρδα. Άν και ο στρατός του άπετελείτο από ομάδας άτάκτων που διοικούντο κατά τό πλεϊστον από Καπεταναίους επέτυχεν να κατανικήση τούς αντίπαλους χωρίς άπώλειαν. Πολλά συγκρούσεις έλαβον χώραν κατά τό διάστημα τών δύο ήμερών. Οι νικηταί εισήλθον εις Κορυτσάν όπου τούς έγένετο ή συγκινητικώτερα ύποδοχή. Ο Βάρδας άπεθεοότο. Τρεις ήμέρας διήρκεσε τό προσκύνημα τών κατοίκων που

Ο Γεώργιος Κατεχάκης (Καπετάν Ρούβας)

παρήλαυον από πρωίας μέχρι νυκτός από την Μητρόπολιν όπου ειχεν έγκαταστήσει τό Άρχηγείον ο Βάρδας. Τρεις ήμέρες χειροφίλημα. Και οι πολεμιστάι έκλαιγον όταν τόν αντίκρυζαν, διότι κανείς δέν έφαντάζετο ότι θα έπετυγχάνετο τέτοια νίκη χωρίς άπώλειαν.

Η Κυβέρνησις τής Αυτόνομου Βορείου Ήπειρου διώρισε τόν Βάρδαν στρατιωτικόν και πολιτικόν διοικητήν Κορυτσάς.

Επιτελάρχην ειχεν ο Βάρδας τόν τότε λοχαγόν Γ. Κονδύλην, Μακεδονομάχον και αυτόν. Ο Βάρδας με τόν Κονδύλην ειχαν κρίνει αναγκαίον να συμμορφωθούν προς την σύστασιν τής Κυβερνήσεως τής Αυτόνομου Ήπειρου να όργανώσουν εις τακτικόν στρατόν τούς πολεμιστάς. Πολλοί όμως όπλαρχηγοί έξανέστησαν, ήπιλήθη δέ να διχασθούν και να συγκρουσθούν. Την άναστάσειν έδημιούργησαν μερικοί όπλαρχηγοί οι όποιοι έφοβούντο ότι θα έχαναν τά τιμητικά των αξιώματα του άρχηγού και όπλαρχηγού. Μερικοί από αυτούς συνώμωσαν να δολοφονήσουν τόν Βάρδαν. Και ειχαν άνταθέσει εις ένα εκ τών τριών άνδρών που ήσαν ή Φρουρά του θαλάμου και προθαλάμου του άρχηγού να δολοφονήση τόν Βάρδαν όταν θα έκοιμάτο. Έπροδόθη όμως τό μυστικόν εις τόν Βάρδαν. Ο Βάρδας άτάραχος χωρίς να δείξη καμμία νευρικότητα έκάλεσε τόν φύλακα και του λέγει:

— Παιδί μου, μουπαν πώς σ' έβαλαν να με σκοτώσης όταν κοιμηθώ. Έγώ δέν έδωσα σημασία. Είσαι καλό παιδί, είπα, και καλός πολεμι-

στής. Και για να σου δείξω πώς δέν δίδω σημασία σε κείνα που μου καταγγέλλουν θα σε αφήσω μόνον έσένα να με φυλάξης.

Έκείνος γονάτισε και είπε:

— Θα σάς τά πω όλα άρχηγέ.

Ο Βάρδας όμως τόν σταματά:

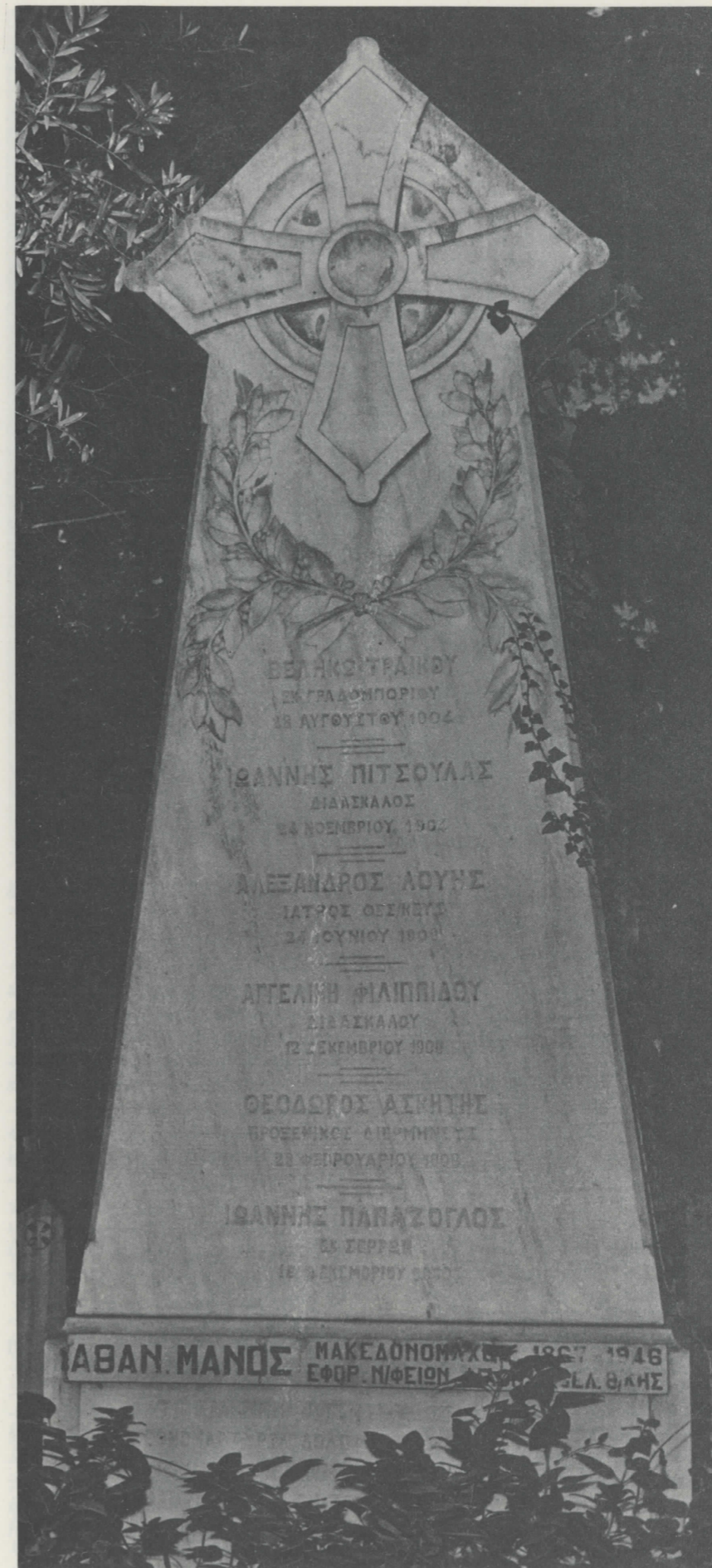
— Δέν θέλω να μου πής τίποτε. Δέν θέλω να μου κατονομάσης τά πρόσωπα που σου τάπαν. Δέν θέλω να στενοχωρηθώ. Διότι άσφαλώς αυτοί θα ήσαν φίλοι μου και θέλω να τούς έχω φίλους.

Ο Βάρδας έλατρεύετο, όταν έγνώσθη τό γεγονός, και έθαυμάσθη διά τόν λαμπρόν χαρακτήρα του.

Τό ζήτημα τής όργανώσεως του στρατού έμεινεν έκκρεμές. Αι Μεγάλοι Δυνάμεις όμως δια να έξασφαλίσουν πλήρη τάξιν και άσφάλειαν εις την Βόρειον Ήπειρον έξήτησαν από την Έλληνικήν Κυβέρνησιν όπως καταλάβη τακτικός στρατός την Βόρειον Ήπειρον, διότι ειχε κηρυχθή ο Ευρωπαϊκός πόλεμος και με την ειρήνην θα συνεζητείτο τό ζήτημα τών διεκδικήσεων.

Μετά την ανακατάληψιν τής Κορυτσάς υπό του τακτικού Έλληνικού στρατού, ο Βάρδας Ικανοποιημένος και τρισευτυχισμένος άνεχώρησε διά τας Άθήνας.

Μετά την λήξιν τών πολέμων ο Βάρδας έξελέγη δις θουλευτής Καστορίας. Υπήρξεν άνώτερος χρημάτων, πάντοτε πρόθυμος εις θυσίας και μοναδική του άπασχόλησις ήτο ή έξυπηρέτησις τών άγωνιστών και τών καλών πατριωτών που έγνώρισε κατά τούς άγώνας.

ΔΑΣΚΑΛΕΣ:

Οι άφανείς ήρωίδες
του Μακεδονικού Άγώνος

ΤΗΣ Κ. ΙΩΑΝΝΑΣ ΚΩΤΣΑΚΗ

Τό χώμα σκεπάζει εύλαβικά τις περισσότερες γνωστές ή άγνωστες ήρωίδες του Μακεδονικού Άγώνος. Ένός άγώνος που οι πολλοί άγνωούν και σήμερα ίσως, που και τότε τό επίσημο κράτος άργησε να ύποστηρίξει και που μόνο ή βαθειά έλληνικότητα τής μακεδονικής ψυχής, έτοποθέτησε στον σωστό δρόμο εύθύς έξ άρχής.

Ήταν τότε που ή τουρκική αυτοκρατορία κατέρρεε και μαζί της έφτανε τό τέλος μιās έποχής και ή αρχή μιās άλλης. Ποιά θα ήταν αυτή ή νέα έποχή για την Μακεδονία που ήδη «χτενιζόταν» έπιμελώς από τούς Βουλγάρους κομιτατζήδες και που έβλεπε καθαρά την προσπάθεια άπογυμνώσεως κι' άλλιώσεως του ιστορικού της παρελθόντος;

Μία χούφτα άνδρες στην αρχή — οι πρώτοι Μακεδονομάχοι — μαζί με λίγες ήρωικές γυναίκες — τις πρώτες δασκάλες — στήριξαν με την αδιάλλακτη πίστη τους μιάν πολεμική περιπέτεια που έδραίωσε την έλληνικότητα τής Μακεδονίας, χάραξε τά βόρεια σύνορα τής Ελλάδος και προετοίμασε — με πόσο αίμα και πόσα δάκρυα — τούς άπελευθερωτικούς πολέμους του 1912 - 13.

Ο Μακεδονικός Άγών βάσταξε έννεα ολόκληρα χρόνια από τό 1900 ως τό 1909.

Σ' αυτήν την έποποιία του Βορρά οι γυναίκες αναφέρονται μόνον σαν ένα βοηθητικό άνώνυμο πλήθος μανάδων, θυγατέρων και αδερφάδων που έκρυψαν άντάρτες, έδωσαν πληγές, μετέφεραν πολεμοφόδια και

Τό μνημειον τών Μακεδονομάχων εις τό κοιμητήριον τής Εθαγγελιστορίας Θεσσαλονίκης.

Ένα συγκλονιστι-
κόν κείμενον του
έθνομάρτυρος Χρυ-
σοστόμου Σμύρνης,
του από Δράμας

Ἡ πράξις τῆς υπερτάτης θυ-
σίας ἔθεσεν ἀνεξίτηλον σφρα-
γίδα γνησιότητος εἰς τοὺς λό-
γους καὶ τὰ κείμενα τοῦ μάρτυ-
ρος Μητροπολίτου Χρυσόστο-
μου Σμύρνης. Καὶ ὑπάρχει, βε-
βαίως, ἡ προφητικὴ ἐκείνη ἐπι-
στολὴ πρὸς τὸν Ἀρμάνδον Ποτ-
τέν, τὴν ὁποίαν ἀπέστειλεν ἐκ
Δράμας ὑπὸ ἡμερομηνίαν 16
Μαΐου 1907, ἡ ἔχουσα οὕτω:

*«Ἐννοεῖτε, ἀγαπητέ μου, τί
σᾶς ζητῶ; - ἓνα σταυρόν, ἀλλ'
ἓνα μέγαλον σταυρόν, ἐπὶ τοῦ
ὁποίου θὰ δοκιμάσω εὐχαρίστη-
σιν καθηλούμενος καὶ μὴ ἔχων
ἕτερόν τι νὰ δώσω πρὸς σωτη-
ρίαν τῆς ἡμετέρας λατρευτῆς
πατρίδος, ἃς δώσω τὸ αἷμά μου.
Οὕτως ἐννοῶ τὸ ἐπ' ἐμοὶ τὴν
ζωὴν καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην».*

♦ Ἀλλὰ ὁ Χρυσόστομος,
ὅστις ὑπεχρεώθη νὰ φύγῃ ἀπὸ
τὴν μητρόπολιν Δράμας, διὰ νὰ
εὔρῃ τὸν σταυρόν, τὸν ὁποῖον ἐ-
ζήτη, εἰς τὴν Σμύρνην, ἔγρα-
ψεν ἐκθέσεις διὰ τὴν ἐν Δράμα
καὶ Μακεδονίᾳ κατάστασιν, ποῦ
δύνανται νὰ γίνον ἐθνικαὶ ὑπο-
θήκαι. Εἰς τὸ δημοσιευόμενον
ἀπόσπασμα ἐκθέσεως, ὑποβλη-
θείσης πρὸς τὸν Πατριάρχην Ἰ-
ωακείμ, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 17
Σεπτεμβρίου 1903, διαλαλεῖται,

«Ἡ Μακεδονία ἦν καὶ ἔστι καὶ ἔσται χώρα καθαρῶς ἑλληνική»

Ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸ χωρίον Πρώτη (Κιοῦπ - Κιοῖ) Σερρών

διὰ χειλέων Ἀρχιερέως οὐ ψευ-
δομένων, εἰς στιγμὰς σκληρᾶς
ἀναμετρήσεως με τοὺς ἐπιβου-
λευμένους τὴν Μακεδονίαν
Βουλγάρους, ἡ ἀμετάτρεπτος ἀ-
πόφασις τῶν κατοίκων τῆς Μα-

κεδονίας νὰ παραμείνουν Ἕλλη-
νες. Ἡ ἐντύπωσις ἐκ τῆς ἀνα-
γνώσεως τοῦ κειμένου αὐτοῦ,
σήμερον, μετὰ πάροδον 66 ἐ-
τῶν, εἶναι συγκλονιστικὴ: (Ἴ-
δε εἰς τὴν ἐπομένην σελίδα).

Η ΑΙΩΝΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

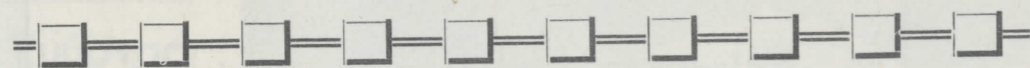
«Παναγιώτατε Δέσποτα, ἵνα ἐκτιμηθῇ δεόντως ἡ ἀκατάβλητος καὶ ἀπαράμιλλος δύναμις τῆς ἡμετέρας ἐνταῦθα φυλῆς ἀρκεῖ νὰ εἰπωμεν ὅτι ἐνταῦθα τὰ θύματα κατίσχυσαν ἀείποτε καὶ κατισχύουσι τῶν δημίων των, ὅτι τὸ αἷμα τῶν ἐθνομαρτύρων τῆς μακεδονικῆς γῆς ἐγένετο σπορὰ παραγαγοῦσα ὑπεράφθονον βλάστησιν καὶ πολλαπλασιασμόν τῶν ἡμετέρων, ὅτι τὰ ἀνόσια πυρὰ, δι' ὧν ἐπεζήτησαν καίοντες τοὺς ἡμετέρους ἱερεῖς καὶ διδασκάλους, τὰ σχολεῖα, τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰ χωρία ἡμῶν, ἵνα ἐξαφανίσωσι τὸ μνημόσυνον ἡμῶν ἀπὸ τῆς γῆς, αὐτὰ τὰ ἀνόσια πυρὰ κατέκαυσαν καὶ ἐδεκάτισαν αὐτοὺς τούτους τοὺς ἐμπρηστὰς ἡμῶν καὶ δολοφόνους, οἵτινες βαρέως νῦν συναισθάνονται ὅτι παρὰ πάσας ταύτας τὰς βδελυρίας καὶ τὰ φρίκην προκαλοῦντα ἀνοσιουργήματά των κατ' οὐδὲν τὸ ἔδαφος δι' αὐτοὺς ἐκαθάρισθη καὶ οὐδὲν βῆμα ποδὸς ἐχώρησαν πρὸς τὰ ἐμπρός.

»Ταῦτα δὲ πάντα ἐγένοντο καὶ γίνονται καὶ θὰ γίνονται τοιουτοτρόπως διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον, ὅτι ἡ κυρίως Μακεδονία ἦν καὶ ἔστι καὶ ἔσται χώρα καθαρῶς ἑλληνική, ἥτις, ἵνα καταστῇ βουλγαρική, ἀπαιτεῖται οὐδὲν ὀλιγώτερον καὶ οὐδὲν περισσώτερον ἢ ἀπ' ἐνὸς μὲν νὰ στραγγαλισθῇ ἡ ἱστορία καὶ ἡ ἐθνογραφία, ἀπ' ἐτέρου δὲ νὰ ἐξολοθρευθῶσιν οὔτε περισσώτερα οὔτε ὀλιγώτερα ἢ τὰ 3/4 τοῦ λοιποῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς καὶ νὰ κατασκαφῶσιν ὅλα τὰ σχολεῖα καὶ αἱ ἐκκλησίαι καὶ σύμπασαι, μηδεμίας ἐξαιρουμένης, αἱ κεντρικαὶ πόλεις τῆς Μακεδονίας, οὔσαι ἀποκλειστικῶς ἑλληνικαί, καὶ ἐπὶ τέλος νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὸ πῦρ καὶ τὰς φλόγας ὅλα τὰ μνημεῖα ἀρχαῖα, βυζαντινά, νεώτερα, μηδ' ἐνὸς ἐξαιρουμένου, χωρὶς νὰ φεισθῇ τις μετ' αὐτῶν τῶν ἐν τοῖς σπλάγχνοις τῆς γῆς κρατουμένων, ἅτινα ἢ σκαπάνη τῶν ἀρχαιολόγων πολυάριθμα καθ' ἐκάστην ἀνασύρει ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς καὶ ἅτινα πάντα εἶναι ἑλληνικά· καὶ τότε, ἀλλὰ μόνον τότε, ὅταν σβεσθῶσιν ὅλα τὰ φῶτα τῆς ἱστορίας καὶ τῆς στατιστικῆς, τῆς γεωγραφίας καὶ τῆς ἐπιστήμης, τότε, ὅταν ἡ Μακεδονία καταστῇ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον ἐν μέγα κοιμητήριον νεκρῶν, μία ἀγρία ἔρημος, μία χώρα ἐρέβους ἄνευ ἱστορίας, ἄνευ παρελθόντος, ἄνευ παρόντος, ἄνευ μέλλοντος, θὰ καταστῇ καὶ χώρα βουλγαρική!».

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ

1912

Ἡ μεγάλη ὥρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ

Ὀκτώβριος τοῦ 1912. Ὁ Βαλκανικὸς πόλεμος ἀρχίζει, ἀρχίζει ὁ ἀγῶνας
γιὰ τὴν μεγάλη ἰδέα. Ὁ στρατός μας ἐξορμᾷ ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς Μελοῦνας,
πρὸς τὴ Μακεδονία κι' ὁ ποιητὴς μας τραγουδάει:

Βοριά καὶ Νότου, Ἀνατολῆς καὶ Δύσης
ὁ Βασιλεὺς ὁ Ἀλέξανδρος γιομίζει
τῶν Ἐθνικῶν ὀνείρων τὸν ἀέρα,
καὶ ζῆ καὶ βασιλεύει, καὶ πῖο ἀπάνου
ἀπ' τὶς ὠραῖες ἀρχαῖες πολιτεῖες,
πῖο ἀπάνου ἀπ' τὴν δρακόντισσα τὴ Σπάρτη,
ἀπὸ τὸνειροπέρασμα τῆς Θήβας,
ἀπὸ τῆς Ἀθήνας τὰ πανώρια νιάτα
κι' ἀπ' τὰ μοναχικὰ τάρματωλίκια,
ἀπάνου ἀπ' τὰ νησιά τὰ ἡλιολουσμένα,
πῖο ἀπάνου ἀπὸ χῶρες κι' ἀπὸ Ἑλλάδες
μ' ἓνα πῆδημα πῆδησε κεντραύρου,
τοῦ Ἑλλήν' ἀφέντης καὶ τοῦ Βουκεφάλα
δαμαστής, δυὸ στοιχειῶν ὁ καβαλλάρης,
καὶ πάει ἐκεῖθε, ὀλόμακρα, ἄλλου πέρα
καὶ ζῆ καὶ βασιλεύει!...

Καὶ συνεχίζει ὁ ποιητὴς μας...

Ἐσύ, πὸν θρόνος Σου ἢ Θεσσαλονίκη
Μακεδονίτη, Ἀκρίτα Καβαλλάρη,
φώτισέ μας τὸ δρόμο πρὸς τὴ Νίκη.
Τοῦ μῆνα πὸν γιορτάζει Σε εἶν' ἡ χάρη
Βάρβαρος τότε ὄχτρος σου, Τοῦρκος τώρα.
Μὰ τὸ βαρβαροφάγο σου κοντάρι
χίλιασέ το κι' ἀρμάτωσε τὴ χώρα.
Ἄς ἀκουστῆ ξανὰ τὸ πρόσταγμα Σου
στὰ καράβια μας τὰ Θησαυροφόρα:
«Ἀρμενίστε, καράβια!». Μὰ ἡ χτυπιά Σου
ἄς χτυπήση, ὄχι πιά μὲ τὴ σφεντόνα,
μὲ τὸ βόλι ἄς θερῶζῃ. Δεόμεθά Σου.
Βάλε μας τοῦ θριάμβου τὴ κορῶνα!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

(Ὀκτώβρης - Νοέμβρης 1912. Στὴ χώρα πὸν ἀρματώθηκε.

«Ἡ πολιτεία καὶ ἡ μοναξιά»)

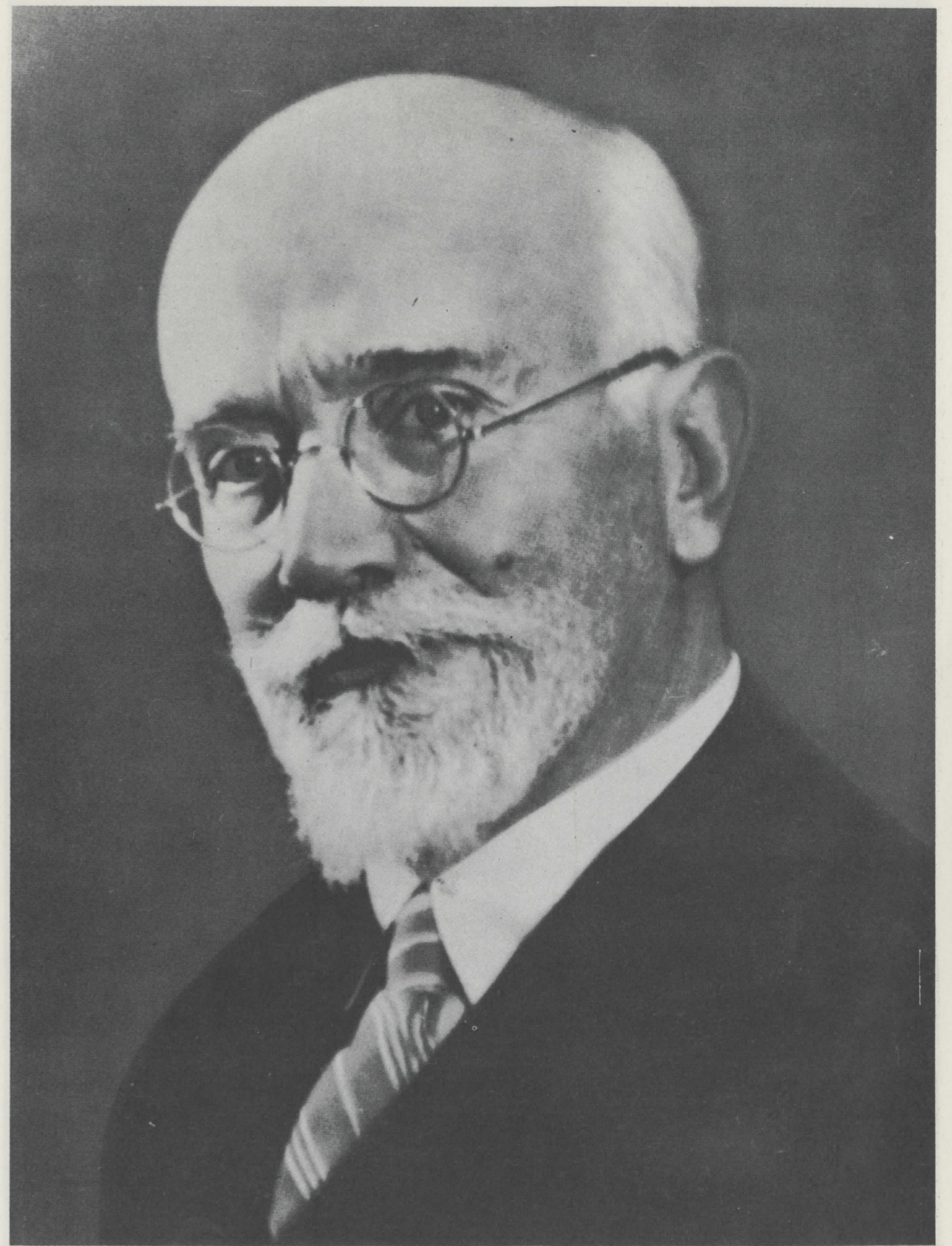
Ἀπὸ τὴν μελέτην τοῦ φιλολόγου κ. Ι. ΝΟΤΑΡΗ: «Ἡ Μακεδονία στὴν ποίησι τοῦ Παλαμᾶ»).

Μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἡ Ἑλλὰς «καθεῖλε τὴν ἔπαρσιν» τῆς Τουρκίας.

‘Ο Βασιλεύς ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α’

‘Ο Έθνάρχης ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Ὁ Βασιλεὺς ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

**ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΕΛΟΥΝΑ
ΠΡΟΣ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ
ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΙΔΕΑΣ**

Ἐλασσών - Σαραντάπορο - Γιαννιτσά - Μπιζάνι

Τὸ σκυθρωπὸ αὐτὸ βουνὸ εἶναι ἡ Μελοῦνα. Ἐδῶ ἦταν τὰ σύνορα. Στὸ βάθος διακρίνεται τὸ στενὸ ἀπὸ ὅπου ξεπρόβαλαν ἓνα φθινοπωρινὸ πρωῒνὸ τοῦ 1912 τὰ ἑλληνικὰ συντάγματα μετὰ τὴν σημαίαν ἑξεδιπλωμένες. Ὁ δρόμος ποὺ διακρίνεται μπροστά, ἦταν τὸ πρῶτο κομμάτι ἀλύτρωτης γῆς ποὺ σμιροῦσε στὸ ἀνάλαφρο πάτημα τῶν εὐζωνικῶν ταγμάτων.

Ἡ ἱστορική Τσαριτσάνη. Βρίσκεται 2 βήματα ἀπὸ τὴν ἔξοδο τῆς στενωποῦ τῆς Μελοῦνας. Ἐίνα ἡ πρώτη πόλις ποὺ ἐλευθερώθηκε στὸν πόλεμο τοῦ 1912 ἀπὸ τὸν νικητὴ ἑλληνικὸ στρατό.

Τὸ μικρὸ ἐρειπωμένο ἑλληνικὸ φυλάκιο στὰ παλιὰ σύνορα τῆς Μελοῦνας. Ἀπὸ δὴ ἔκκλινε ὁ νικητὴς στρατός τοῦ Δώδεκα...

Ἡ Ἐλασσών. Στὸν κάμπο τῆς δόθηκε ἡ πρώτη νικηφόρα μάχη. Ὑστερὰ ἀπὸ λίγο ἦταν ἐλεύθερη...

Τὸ μεγάλο τούρκικο ὄχυρό στὰ παλιὰ σύνορα τῆς Μελοῦνας, ὅπως εἶναι σήμερα. Οἱ πολεμιστὲς τοῦ χάσκουν ἀδειες. Οἱ τοῖχοι του εἶναι ἐρειπωμένοι. Οἱ «προμαχῶνες» του ἔσφραξιμένοι. Τὶς νύχτες μέσα στὰ χορταριασμένα ντουβάκια του λαλοῦν κουκουβάγιες καὶ γκιώνηδες.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΕΛΟΥΝΑ ΠΡΟΣ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΙΔΕΑΣ

Ἡ θλιβερὴ περιπέτεια τοῦ 1897, ὅπως ὅλες οἱ ἐθνικὲς συμφορὲς, ἀπέπεισε νὰ ἐκτρέψῃ τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν δρόμο τῶν πεπρωμένων της. Ἡ ἥττα δημιούργησε τὸν κακῶς ἐννοούμενον ρεαλισμὸ, ἀντὶ νὰ γεννήσῃ τὴ σκέψιν γιὰ ἐκδίκησιν.

Κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν αὐτοῦ τοῦ κακῶς ἐννοούμενου ρεαλισμοῦ, μερικοὶ πίστεψαν πὼς ἡ ἥττα ἐκεῖνη θὰ ἔπρεπε νὰ πείσῃ τὴν Ἑλλάδα ὅτι ἦταν ἀνάγκη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰ ὄνειρά της ὀριστικὰ καὶ ν' ἀποσπᾷ τὸ βλέμμα της ἀπὸ τοὺς ἐθνικοὺς της στόχους. Ἦταν οἱ πολιτικοὶ τοῦ καιροῦ ἐκεῖνου. Μικροψυχοὶ καὶ ψυχικὰ ἀφυδατωμένοι, πρόδωσαν τὴν ἐντολὴν τοῦ Λαοῦ. Κι' ἀντὶ νὰ ἀντλήσουν ἀπὸ τὴν συμφορὰ θάρρος οἱ ἴδιοι, σκέφτηκαν πὼς ἔπρεπε νὰ ἀποθαρρύνουν καὶ τὸ ἔθνος, μὲ ὑποκριτικὰ κηρύγματα σωφροσύνης ποὺ ἀπέβλεπαν στὴν διατήρησιν τῆς προνομιακῆς θέσεως τους μέσα σὲ μιὰ φρόνιμη, συνετὴ καὶ ὀριστικὰ μικρὴ Ἑλλάδα.

Σὲ περιόδους ἐθνικῆς καταπτώσεως, τὰ «κηρύγματα συνέσεως» ἐνεργοῦν ὅπως τὰ δραστικὰ παυσίπονα. Καὶ οἱ λαοί, ἀκούσια, τὰ δέχονται σὰν λύτρωσιν. Οἱ μικροπολιτικοὶ τῆς ἐποχῆς ἐκεῖνης, ὑστεροῦσαν σὲ πολλά. Ἦξεραν, ὅμως, καλὰ τὴν ψυχολογίαν τῶν μαζῶν. Καὶ γνώριζαν ὅτι ὁ πικραμένος λαὸς θὰ δεχόταν σὰν λύτρωσιν τὰ κηρύγματα συνέσεως. Ἔτσι, διακριτικὰ στὴν ἀρχή, ἀνοιχτὰ ἀργότερα, διακήρυξαν ὅτι, μιὰ καὶ ἡ «μικρὰ Ἑλλάς» ὑπέστελλε τὴν σημαία τῶν ἐθνικῶν πόθων, δὲν εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ πολεμικὲς δαπάνες. Ἀφοῦ θὰ ζούσε «ἐν διαρκείᾳ εἰρήνῃ μὲ τὴν μεγάλην γείτονα Τουρκίαν», δὲν χρειαζόταν στρατό. Τῆς ἔφτανε μιὰ «ἀορίτως ὀργανωμένη χωροφυλακὴ» καὶ ἓνα «καλῶς ἐξοπλισμένον τελωνειακὸν Σῶμα».

Τὰ ὀλέθρια αὐτὰ κηρύγματα, ποὺ μερικὰ σχεδὸν ὁμοιά τους ἀκούγονται καὶ σήμερα, εὑρίσκαν ἰδιαιτέρην ἀπήχησιν ἀνάμεσα στὰ στρώματα ἐκεῖνα τῆς κοινωνίας ποὺ, σ' ὅλες τὶς ἐποχές, μένουν ἀνηλέκτριστα σὲ κάθε ἐθνικὸ σπινθῆρα

(ΣΤΝΕΧΕΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΕΛΙΔΑ 31)

Ὁ Ταχσὶν Πασσᾶς ὑπογράφει τὴν παράδοσιν τῆς Θεσσαλονίκης

ΤΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΝ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΣΤΡΑΤΟΝ

Μεταξὺ τῆς Α. Βασ. Ὑψηλότητος, τοῦ Ἀρχιστρατήγου τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ τῆς Α. Ἐξοχότητος τοῦ Ἀρχιστρατήγου τοῦ Ὀθωμανικοῦ στρατοῦ συνεφωνήθησαν καὶ ἀπεφασίσθησαν τὰ κάτωθι:

- Ἄρθρ. 1.— Τὰ ὄπλα τῶν Ὀθωμανῶν στρατιωτῶν θὰ ἀφαιρεθοῦν καὶ θὰ ἀποτεθοῦν εἰς φύλαξιν ὑπὸ τὴν εὐθύνην τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Περί τούτου θὰ συνταχθῇ πρωτόκολλον.
- Ἄρθρ. 2.— Οἱ Ὀθωμανοὶ στρατιῶται θὰ στρατωνισθοῦν ἐν μέρει εἰς Καραμπουρνοῦ καὶ κατὰ τὸ λοιπὸν τμήμα εἰς τὸν στρατώνα τοῦ πυροβολικοῦ «Τοπτση». Θὰ διατρέφονται ὑπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς Θεσσαλονίκης.
- Ἄρθρ. 3.— Ἡ πόλις τῆς Θεσσαλονίκης παραδίεται εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν μέχρι τῆς συνάψεως τῆς εἰρήνης.
- Ἄρθρ. 4.— Ὅλοι οἱ ἀνώτεροι στρατιωτικοὶ ἀξιωματοῦχοι καὶ ἀξιωματικοὶ θὰ δικαιούνται νὰ διατηρήσουν τὰ ξίφη των καὶ νὰ εἶναι ἐλεύθεροι ἐν Θεσσαλονίχῃ. Ὅσοι θὰ δώσουν τὸν λόγον των, ὅτι δὲν θὰ λάβουν πλέον ὄπλα ἐναντίον τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ τῶν συμμάχων του κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου τούτου.
- Ἄρθρ. 5.— Ὅλοι οἱ ἀνώτεροι πολιτικοὶ ἀξιωματοῦχοι καὶ ὑπάλληλοι τοῦ Βιλαετίου θὰ εἶναι ἐλεύθεροι.
- Ἄρθρ. 6.— Οἱ χωροφύλακες καὶ τὰ ὄργανα τῆς ἀστυνομίας θὰ φέρονται τὰ ὄπλα των.
- Ἄρθρ. 7.— Τὸ Καραμπουρνοῦ θὰ χρησιμεύσῃ ὡς τόπος στρατωνισμοῦ τῶν ἀφωπλισμένων Ὀθωμανῶν στρατιωτῶν. Τὰ πυροβόλα καὶ τὰ μηχανήματα πολέμου τοῦ Καραμπουρνοῦ θὰ τεθοῦν ἐκτὸς ὑπηρεσίας ὑπὸ τοῦ Ὀθωμανικοῦ στρατοῦ καὶ θὰ παραδοθοῦν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατόν.
- Ἄρθρ. 8.— Τὸ περιεχόμενον τοῦ ἀρθροῦ 1 θὰ ἐκτελεσθῇ ἐντὸς δύο ἡμερῶν ἀπὸ τῆς αὔριον Σάββατον 27 Ὀκτωβρίου 1912. Ἡ προθεσμία δύναται νὰ παραταθῇ τῇ συναινέσει τοῦ Ἀρχιστρατήγου τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ.
- Ἄρθρ. 9.— Ἡ κατάσταση αὕτη θὰ διατηρηθῇ μέχρι τῆς συνάψεως τῆς εἰρήνης.
- Ἄρθρ. 10.— Οἱ χωροφύλακες καὶ ἡ Ὀθωμανικὴ ἀστυνομία θὰ συνεχίσουν τὴν ὑπηρεσίαν των μέχρι νεωτέρας ἀποφάσεως.

Θεσσαλονίκη τῇ 26 Ὀκτωβρίου 1912

Ὁ Ἀρχιστράτηγος τοῦ Ὀθωμανικοῦ στρατοῦ
Ἕπορχ. (Χασὰν Ταχσὶν)

Οἱ πληρεξούσιοι τῆς Α.Β.Γ.
τοῦ Προέγκλητος Διαδόχου τῆς Ἑλλάδος
Ἕπορχ. (Β. Δούσανης)
Ἕπορχ. (Ι. Π. Μεταξᾶς)

29

Ὀκτωβρίου

1912.

**Ἡ εἴσοδος
τοῦ Βασιλέως
Γεωργίου Α'**

καὶ τοῦ

Διαδόχου

Κωνσταντίνου

εἰς τὴν

ἀπελευθερω-

θεΐσαν

Θεσσαλονίκην

Πινακοθήκη τῶν ἀγώνων τοῦ Ἑλληνισμοῦ

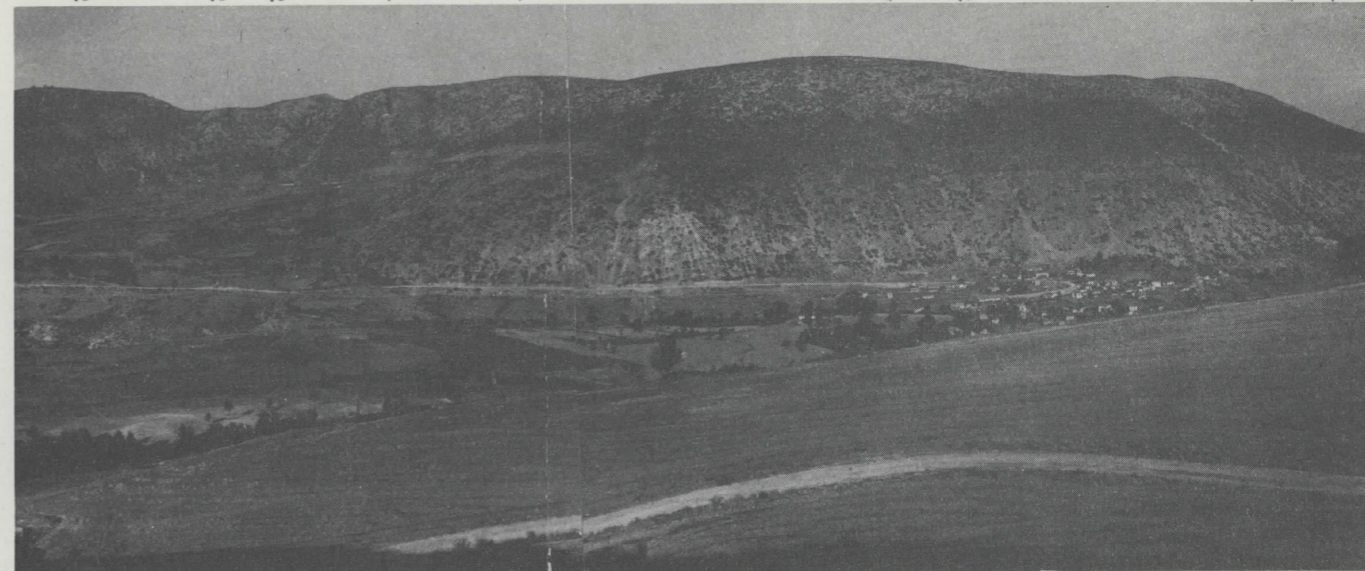
Ὁ Παῦλος Μελάς

(ΣΤΥΝΕΧΕΙΑ ΕΚ ΤΗΣ ΣΕΛΙΔΟΣ 26)

καὶ πὺ δέχονται πρόθυμα κάθε ἄποψι πὺ ἀποκλείει θυσίες σὲ ἀνέσεις, σὲ χρῆμα καὶ σὲ αἷμα. Ἦταν λίγοι οἱ γραικύλοι αὐτοί. Ἄλλὰ ἦταν ἡ ἰθύνουσα τάξι. Καὶ ἐπέβαλε σχεδὸν πλήρη υἰοθέτησι τῆς πολιτικῆς τῆς. Ἔτσι, τὸ 1909,

**ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΕΛΟΥΝΑ
ΠΡΟΣ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ
ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΙΔΕΑΣ**

μαντικῆ μερίδα τοῦ ἐπιστρατευτικοῦ δυναμικοῦ ἀπετελεῖτο ἀπὸ «ἀπαλλαγέντας», χαριστικῶς βέβαια. Σαρανταχιλιάδες ἦταν οἱ «ἀπαλλαγέντες» πὺ ὀλαὸς τοὺς ἔλεγε κοροϊδευτικὰ «κουραμπέδες». Ἡ Ἑλλάδα ἦταν στὸ τελευταῖο ὄριο τῆς καταπτώσεως, τοῦ μαρασμοῦ

Ἡ βορεία ἔξοδος τῶν Στενῶν τοῦ Σαρανταπόρου πρὸς τὸν κάμπο τῶν Σερβίων. Ἐνῶ ἡ κυρία ἑλληνικῆ προσπάθεια ἀνεπτύσσετο μετωπικά, ἡ IV Μεραρχία ἐνήργησε ἐλιγμὸ ἀπὸ ἀριστερὰ γιὰ νὰ φτάσῃ στὸ βόρειο στόμιο τῆς στενωπὸς καὶ νὰ χτυπήσῃ τοὺς Τούρκους ἀπὸ τὰ νῶτα. Οἱ Τούρκοι ἀντελήφθηκαν τὸν κίνδυνο καὶ ὑπεχώρησαν ἀπὸ τὸ Σαραντάπορο. Μερικὰ τάγματά τους, ὅμως, δὲν πρόφθασαν νὰ βγοῦν ἐγκαίρως. Ἡ IV Μεραρχία τὰ πρόφθασε καὶ τὰ «λιάνισε» ἀκριβῶς ἐδῶ, κοντὰ στὸ χωριὸ Ράχοβο...

στὶς ἀποθῆκες ἐπιστρατεύσεως δὲν ὑπῆρχε οὔτε μιὰ συλλογὴ ἱματισμοῦ. Τὸν ἴδιο καιρὸ, ὁ ἀσήμαντος ἀριθμητικὰ ἐνεργὸς στρατὸς διέθετε «εἴκοσι φυσίγγια κατ' ἄνδρα», χωρὶς καμμιά δυνατότητα ἢ προοπτικὴ προμηθείας ἄλλων. Καὶ ση-

**ΑΠΟ ΤΟ 1897
ΣΤΟ 1912.
ΑΠΟ ΤΗΝ
ΚΑΤΑΙΣΧΥΝΗ
ΣΤΗΝ ΔΟΞΑ**

καὶ τῆς ἠθικῆς ἀποσυνθέσεως. Ἄλλὰ, ἂν οἱ πολιτικοὶ τῆς παρακμῆς εἶχαν προδώσει τὴν ἐντολὴ τους κι' εἶχαν πέσει σὲ ὀλέθριο εὐδαιμονισμό, ὁ Στρατὸς, ἡ στρατευμένη μερίδα τοῦ ἔθνους, ἀντέδρασε.

Ἐνα τμῆμα τῶν Στενῶν τῆς Πέτρας. Ὁ μόνος βατὸς δρόμος στὴν περιοχή, ἐλέγχεται ἀπόλυτα ἀπὸ τὰ δασωμένα ὑπερκειμένα ἠψώματα. Οἱ Τούρκοι τὰ κρατοῦσαν μὲ ἰσχυρὲς δυνάμεις. Ἄλλὰ ἡ δρμὴ τῶν Ἑλλήνων ἦταν ἰσχυρότερη. Τὰ συντάγματα τῆς 7ης Μεραρχίας ἐξεβίασαν τὴν εἰσοδο τῶν Στενῶν, συνέτριψαν τὶς τουρκικὲς θέσεις πὺ κάλυπταν εἰς βάθος ὀλόκληρη τὴ στενωπὸ, ἀναρριχήθηκαν στὸν αὐχένα τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, ἀπώθησαν τοὺς Τούρκους, πὺ τὸν κρατοῦσαν, καὶ κατηφόρησαν δρμητικὰ στὸν κάμπο τῆς Πιερίας. Ἐκεῖ ὁ ἐχθρὸς περιμένε πάλι, μὲ νωπὲς δυνάμεις. Δόθηκε νέα μάχη πὺ ἔληξε μὲ καινούργια ἑλληνικὴ νίκη. Κι' ἡ Κατερίνη γνώρισε τὴν ἐλευθερία...

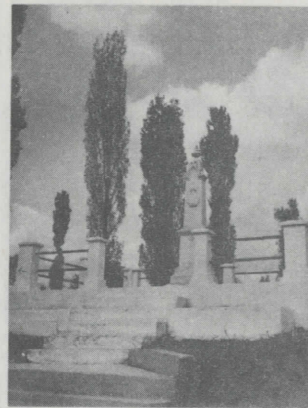
ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΕΛΟΥΝΑ

ΠΡΟΣ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ

ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΙΔΕΑΣ

Ἀπὸ τὸ στενὸ αὐτὸ ἔπρεπε νὰ περάσῃ ὁ στρατὸς ὅταν, ὕστερα ἀπὸ ἔντονη διαταγὴ τῆς κυβερνήσεως, ἐγκατέλειψε τὴν κυρία προσπάθεια πρὸς Μοναστήρι καὶ κατευθύνθηκε πρὸς τὴν Θεσσαλονίκη. Εἶναι τὸ στενὸ τῆς Καστανιάς. Οἱ Τούρκοι κρατοῦσαν τὴν δυτικὴ προσβασί του καὶ τὰ ὑπερκεείμενα ὑψώματα, μὲ ἰσχυρὸς δυνάμεις. Τὸ ἑλληνικὸ πυροβολικὸ, ταγμένον σὲ ἀκάλυπτες θέσεις στὸ χωριὸ Πολύμυλο (ποῦ διακρίνεται στὸ βάθος) συνέτριψε τὶς τουρκικὰς θέσεις. Ὅστερα τὸ πεζικὸ σακράλωσε στὰ ὑψώματα καὶ κατηφόρησε πρὸς τὴ Βέρροια κυνηγώντας τὸν νικημένο ἐχθρό. Γράφτηκε μιὰ σελίδα δόξας στὰ ὑψώματα αὐτά...

Ἀφοῦ ἐξεβίασε τὰ Στενὰ τῆς Πέτρας ὁ ἑλληνικὸς Στρατός, ξεχύθηκε ἀπὸ τὸν αὐχένα τοῦ Ἁγίου Δημητρίου στὸν κάμπο τῆς Κατερίνης. Ἀλλὰ μπροστὰ στὴν πόλι οἱ Τούρκοι ὤργανωσαν καινούργια ἄμυνα. Ὅστερα ἀπὸ πεντάωρη μάχη, ἡ τουρκικὴ ἀντίστασι σαρώθηκε. Στὸ μέρος αὐτὸ ἕνα ἀπέριττο μνημεῖο θυμίζει τὴ θυσία ἐκείνων ποῦ ἔδωσαν τὴν ὑστατὴ πνοή τους γιὰ τὴ νίκη.

«... Ὁ στρατὸς, ὡς ἡ μάλλον εὐαίσθητος τάξις τοῦ λαοῦ, ἀντέδρασε ταχύτερον κατὰ τοῦ τότε μαρασμοῦ, ὡς ὄργανον δὲ καὶ τμήμα ἀναπόσπαστον τοῦ λαοῦ, ἀφύπνισε τὴν ἔθνικὴν συνείδησιν καὶ ἔδειξε τὸ βάραθρον εἰς δ μᾶς ἔφερον αἱ διάφοροι κομματικαὶ κυβερνήσεις καὶ ὤθησε τὸ ἔθνος πρὸς τὰ μεγάλα ἰδανικά του...», γράφει στὰ ἀπομνημονεύματά του ὁ στρατηγὸς Παρασκευόπουλος.

• Ἔτσι φτάσαμε, ἀπὸ τὸν ἠθικὸ θάνατον τοῦ 97, στὴν ἔθνικὴ ἀνάστασι τοῦ 1909 — στὴν στρατιωτικὴ ἐπανάστασι ποῦ ξανάφερε τὸ ἔθνος στὴν ἱστορικὴ του πορεία καὶ τοῦ ξαναγέννησε τὶς ἐλπίδες. Μετὰ τὴν ἐπανάστασι τοῦ Γουδί, συνέβη τὸ ἀντίθετον ἀπὸ ἐκεῖνο ποῦ συμβαίνει ὅταν ἐπικρατοῦν κινήματα στρατιωτικά. Ὁ στρατὸς δὲν θέλησε νὰ κυβερνήσῃ τὴ χώρα. Τὴν ἔβγαλε, ἀπλῶς, ἀπὸ τὸ βάραθρον καὶ τὴν παρέδωσε στὸν ἄνθρωπον ποῦ ἔστειλε ἡ μοῖρα γιὰ νὰ ὑλοποιήσῃ τὰ ἔθνικὰ ὄνειρα. Στὸν μεγάλο Ἐλευθέριον Βενιζέλο. Κι' αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ ἐνέργεια τῆς ἐπαναστάσεως ἦταν τὸ ἀψευδέστερον τεκμήριον τῆς ἀνιδιοτελείας ἐκείνων ποῦ ἐτοίμασαν καὶ ἔκαναν τὸ Γουδί... Μιὰ καινούργια ἐποχὴ ἀρχίζει γιὰ τὸ ἔθνος. Ἐποχὴ ἔντονης ψυχικῆς καὶ ὕλικῆς προετοιμασίας γιὰ τὰ μεγάλα γεγονότα, ποῦ ἔρχονται καὶ ὄλας τὴ σκιά τους στὴ σκηνὴ τῆς ἱστορίας.

Ἡ πίστωση χρόνου ἦταν μικρὴ, ἀλλὰ ἡ ἀπόφασι τοῦ ξαναγεννημένου ἔθνους νὰ ταυίσῃ τὶς φτεροῦγες του, ἦταν μεγάλη. Ἔτσι, τὰ γεγονότα βρῆκαν τὴν ἑλλάδα ἔτοιμη νὰ τὰ ἀντιμετωπίσῃ, μὲ ἕναν στρατὸ ἀξιόμαχον, ποῦ ἀρχηγὸς τους ἦταν ὁ πρίγκηπος μὲ τὸ ὄνομα τοῦ μαρμαρωμένου βασιλιᾶ, μ' ἕναν στόλον ποῦ ἐνοάρκωνε, μὲ τὴν ἰσχύ του, μιὰ ναυτικὴ παράδοσι τριῶν χιλιετιῶν καὶ μ' ἕνα λαὸ πρόθυμον, γιὰ θυσίας. Πρὸ πάντων, ὅμως, μὲ ἕνα πολιτικὸ ἡγέτη ποῦ, στὰ μάτια του, σπίθιζε ἡ ἐνόρρασι καὶ ἡ μεγαλωσύνη. Γιὰ τοῦτο νικήσαμε...

• Ἐλασσών, Σαραντάπορον, Γιαννιτσὰ καὶ Μπιζάνι, εἶναι οἱ σημαντικώτεροι σταθμοὶ τῆς νικηφόρας πορείας τοῦ στρατευμένου ἔθνους, στὴν ἐποποιία τοῦ Δώδεκα. Μαζί τους καὶ ἄλλοι, μικρότεροι. Μὰ οἱ τέσσερις πρῶτοι εἶναι κυρίως ἐκεῖνοι ὅπου ἔστραψε ἡ ὁρμὴ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἔκρινε τὴν τύχη τοῦ πολέμου.

«Εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Ἐλασσόνος — γράφει ἕνα χρονικὸ τῆς ἐποχῆς — ἐπρόβαλαν, διὰ τοῦ στενοῦ τῆς Μελοῦνας, ταυτοχρόνως, τμήματα τοῦ 2ου πεζικοῦ συντάγματος τῆς Α' Μεραρχίας καὶ τὸ 4ον πεζικὸν τῆς Β' Μεραρχίας. Τὸ θέαμα ἦτο ἐξόχως γραφικόν. Προηγούντο οἱ ἀξιωματικοὶ μὲ γυμνά τὰ ξίφη... Οἱ Ἕλληνες στρατιῶται δὲν ἐπροχώρουν πλέον πρὸς συνάντησιν τῶν Τούρκων. Ἐπρεχον. Ἦτο μία ἀληθὴς ἐφοδος, τῆς ὁποίας τὴν ὁρμὴν καὶ τὸ μένος οὐδὲν ἠδύναντο νὰ συγκρατήσῃ...».

Ἔτσι ἦρθε ἡ νίκη τῆς Ἐλασσόνος καὶ ἀνοίγε ὁ δρόμος γιὰ τὸν θρίαμβον τοῦ Σαραντάπορου.

«... Ἡ ἔναρξις τοῦ πυρὸς — γράφει τὸ παλιὸ χρονικὸ γιὰ τὴ μάχη τοῦ Σαραντάπορου — ἐγένετο τὴν 9ην πρωινήν ὥραν ἀπὸ τὸ ἐχθρικόν πυροβολικόν, ὑπὸ οὐρανὸν αἴθριον καὶ θερμὸν ὀκτωβριανὸν ἥλιον. Τὸ ἐχθρικόν πυροβολικόν, ἐξ ἀποστάσεως 4 περίπου χιλιομέτρων, προσέβαλε τὰς πρωτοπορίας τῶν ἀναπτυσσομένων πρὸς προέλασιν δύο πεζικῶν συνταγμάτων, 1ον καὶ 7ον... Τὴν 5.30 τῆς ἐσπέρας, τὰ δύο πεζικὰ συντάγματα καὶ τινες λόχοι μηχανικοῦ εὕρισκοντο 150-300 μέτρα μακρὰν τῶν ἐχθρικῶν ὀχυρωμάτων, ἐνῶ ἡ 3η Μεραρχία εἶχε ἐκτοπίσει τοὺς Τούρκους ἀπὸ τὰ χωρία Βούρμπα καὶ Γλύκοβον, ἀπειλοῦσα διὰ κυκλώσεως τοὺς ὑπερασπιζομένους τὸ Σαραντάπορον...».

ΤΟ ΠΡΟΣΗΡΤΗΜΕΝΟΝ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΝ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ἄρθρο. 1. — Δύο τάγματα τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ θὰ εἰσέλθουν τὸ ἀπόγευμα τῆς σήμερον εἰς τὴν πόλιν καὶ θὰ στρατωνισθοῦν εἰς τοὺς στρατώνας πεζικοῦ.

Ἄρθρο. 2. — Τὴν τροφὴν τῶν Ὀθωμανῶν στρατιωτῶν, τῶν ἵππων καὶ τῶν φορητῶν κτηνῶν θὰ προμηθεύσῃ, τῇ συνδρομῇ τῆς δημοκρατίας, ἡ τοπικὴ Ἑλληνικὴ Ἀρχή. Αἱ πρὸς τοῦτο ἀπαιτησόμενα δαπάναι θὰ εἶναι εἰς βάρος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Ἡ χορήγησις τῶν εἰδῶν διατροφῆς θὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ τῆς 9τῆς αἰτήσεως.

Ἄρθρο. 3. — Τρεῖς χιλιάδες Ὀθωμανοὶ στρατιῶται θὰ ἀφροῦν ἔνοπλοι διὰ νὰ προβοῦν εἰς τὸν ἀφοπλισμὸν τῶν λοιπῶν. Ἀμὰ τῷ ἀφοπλισμῷ τούτων καὶ οὗτοι θὰ καταθέσονται ἄπλα των. Ὁ καθαιρισμὸς τῶν κατατιθεμένων ὀπλων θὰ γίνῃ μερήμεν τὸ Ἑλληνικὸν στρατοῦ. Ὁ ἀφοπλισμὸς θὰ ἐνεργηθῇ παρουσία δύο ἀντιπροσώπων τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ.

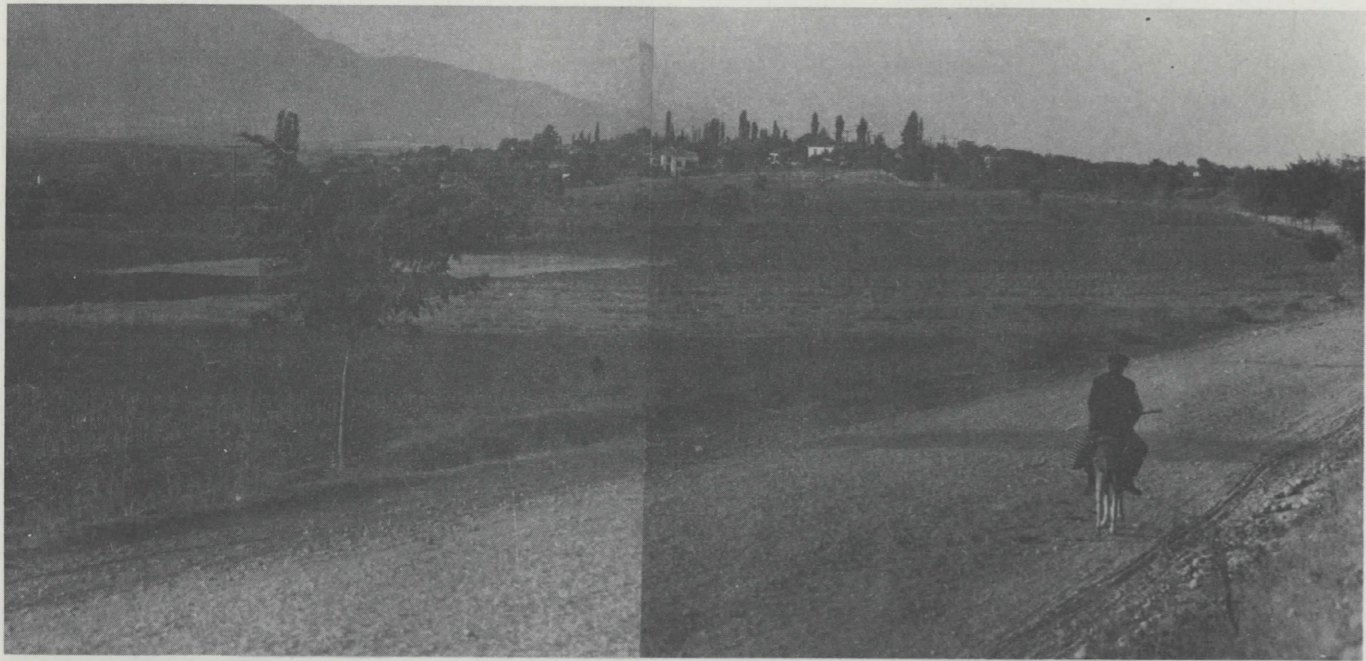
Ἄρθρο. 4. — Ὁ Ἀρχιστράτηγος τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων θὰ ἐκδόσῃ ἀύστηράν διαταγὴν ἵνα ὅλοι οἱ χωρικοὶ, οἱ ἀφοπλισμένοι στρατιῶται, αἱ ἰδιοκτησίαι καὶ αἱ περιουσίαι των μὴ θίγωνται ὑπὸ οἰωνδήποτε συμμοριῶν καὶ ὄσι σεβασταῖ ὑπὸ τῶν συμμαχικῶν στρατευμάτων.

Ἄρθρο. 5. — θὰ ἐκδοθῇ ἀύστηρὰ διαταγὴ νὰ ληφθῇ μεγάλη φροντίς ὅπως καταστοῦν σεβασταῖ αἱ παραδόσεις, τὰ ἤθη καὶ ἡ θρησκεία τῶν κατοίκων.

Ἄρθρο. 6. — Ἡ Ἑλληνικὴ ἀποφάσεως νὰ λειτουργῇ ὑπὸ τὸν ἑλεγχον τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχῆς. Τὸ αὐτὸ διὰ τὸ ὀθωμανικὸν χρέος καὶ τὸ Μονοπόλιον τῶν καπνῶν.

Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Α.Β.Τ. τοῦ Πρίγκηπος τῆς Ἑλλάδος

Ὁ Ἀρχιστράτηγος τοῦ Ὀθωμανικοῦ Στρατοῦ

Έδω κρίθηκε η μάχη των Γιαννιτσών και η τύχη της Θεσσαλονίκης. Το χαρούμενο αυτό χωριό με τις λεύκες είναι το Πυλορίγι. Έδω στήριζαν το δεξιό τους οι Τούρκοι. Έδω ήταν και η μάζα του πυροβολικού τους πού, με το φονικό πυρ του, συγκρατούσε δυο ολόκληρες μέρες τις ελληνικές μεραρχίες. Άλλα έδω, ακριβώς, οι εὔζωνοι του 1/38 Συντάγματος, με επί κεφαλής τον θρυλικό διοικητή τους συνταγματάρχη Διον. Παπαδόπουλο, έβασαν σαν δαίμονες επάνω στο τούρκικο κανόνια και τα κυρίευσαν. Το Πυλορίγι είχε πέσει. Η τουρκική διάταξη είχε εξαρθρωθεί. Τα τούρκικα συντάγματα κλονίστηκαν κι' υποχώρησαν. Και οι Έλληνες μπήκαν στα Γιαννιτσά.

Ο θριάμβος είχε στέψει τα ελληνικά όπλα. Ο αρχιστρατήγος Διάδοχος Κωνσταντίνος έστειλε το θριαμβικό μήνυμα στην Αθήνα με το παρακάτω τηλεγράφημα:

«Α.Μ. Βασιλέα
καί πρωθυπουργόν

Αθήνας.

ΧΑΝΙ ΧΑΤΖΗΓΩΓΟΥ. 10 Οκτωβρίου. Έχθρος με δυνάμεις 22 ταγμάτων και 6 πυροβολαρχιών, ήττηθείς κατά την σφοδράν επίθεσιν του Στρατού μας, κατά την χθεσινήν ημέραν, εγκατέλειπε θέσεις του και υποχωρεί προς Σέρβια. Διέταξα γενικήν καταδίωξιν...

Κωνσταντίνος Διάδοχος».

Ο δρόμος προς τα Σέρβια και τη Δυτική Μακεδονία ήταν ανοιχτός. Παράλληλα άνοιγε ο δρόμος για τον κάμπο της Βέροιας και της Θεσσαλονίκης, με την έκβιασι του στενού της Καστανιάς, κι' ο δρόμος για την πεδιάδα της Κατερίνης με την απόλησιν των Τούρκων από τη διάβασι της Πέτρας.

Στα Γιαννιτσά κρίθηκε η τύχη της Θεσσαλονίκης. «... Η εμπροσθοφυλακή — λείπει το χρονικό της εποχής — έπλησίαζε προς το χωριόν Καδίνοβον. Εύρισκετο εις απόστασιν 900 σχεδόν μέτρων πρό αυτού, δετέχθη τα πυρά έχθρικού πεζικού κατέχοντος την κορυφήν. Το Καδίνοβον, προκεχωρημένον σημειόν των Γιαννιτσών, είχε καταληφθῆ ισχυρώς υπό των Τούρκων, ίνα προκα-

λύση την κυρίαν δυνάμιν των... Η κατά μέτωπον προσβολή ανετέθη εις την 2αν Μεραρχίαν. Η 3η Μεραρχία, υπό τον μέραρχον Δαμιανόν, κατέλαβε το δεξιόν και η 4η υπό τον Μοσχόπουλον το άριστερόν της παρατάξεως. Η υπό τον Μανουσογιαννάκην 1η Μεραρχία ήρχετο διπυσθεν της 2ας... Την 9.30 περίπου, η μάχη είχε γενικευθῆ... Καθ' ὄλην την γραμμήν το πῦρ εμαίνετο...».

Και «εμαίνετο», ὡς την ὥρα που οι Τούρκοι, ύστερα από διήμερο σκληρότατο άγώνα, μπροστά από τα Γιαννιτσά και μέσα στην ίδια την πόλι αυτή, άπωθήθηκαν πίσω από τον Άξιό δεκατισμένοι και με σπασμένο το ήθικό ύστερα από τις άλλεπάλληλες ήττες. Η Θεσσαλονίκη σκιρτούσε τώρα με την προσδοκία της ελευθερίας που ερχόταν με τον νικητή ελληνικό Στρατό.

Έκεινο το βροχερό πρωϊνό του Οκτώβρη του 1912, που τα πρώτα εὔζωνικά τάγματα μπήκαν άλαφοπερηλάτεια στην λυτρωμένη πόλι του Άγιου Δημητρίου μπήκε η άνεξιτήλη κι' άνέκκλητη ύπογραφῆ της Ιστορίας για την οριστική επάνοδο της ελληνίδας γῆς της Μακεδονίας, με την υπέρτιμη πρωτεύουσά της, στην άγκαλιὰ της πατρίδος. Η πρώτη φάσι του πρώτου κύκλου έκλεινε. Η δεύτερη έκλεισε με το Μπιζάνι και τα Γιάννενα. Τότερα άρχισε ο δεύτερος κύκλος. Εκείνος που μας έφερε από τον Στρυμόνα στον Νέστο και μας έδωσε φτερά για να στεκόμαστε σήμερα αποφασιστικά στον Έβρο, ατένιζοντας ὄλο και μακρύτερα...

ΔΗΜ. Ι. ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ

Η άπελευθέρωσις της νήσου Θάσου

Δημοσιεύμεν κατωτέρω την προκήρυξιν άπελευθερώσεως της νήσου Θάσου, υπό ήμερομηνίαν 17 Οκτωβρίου 1912, την όποιαν εξέδωκεν ο Άρχηγός του Έλληνικού Στόλου ναύαρχος Παῦλος Κουντουριώτης. Η Θάσος ήτο η πρώτη νήσος εις την όποιαν ύπόψη ή ελληνική σημαία τὸ 1912:

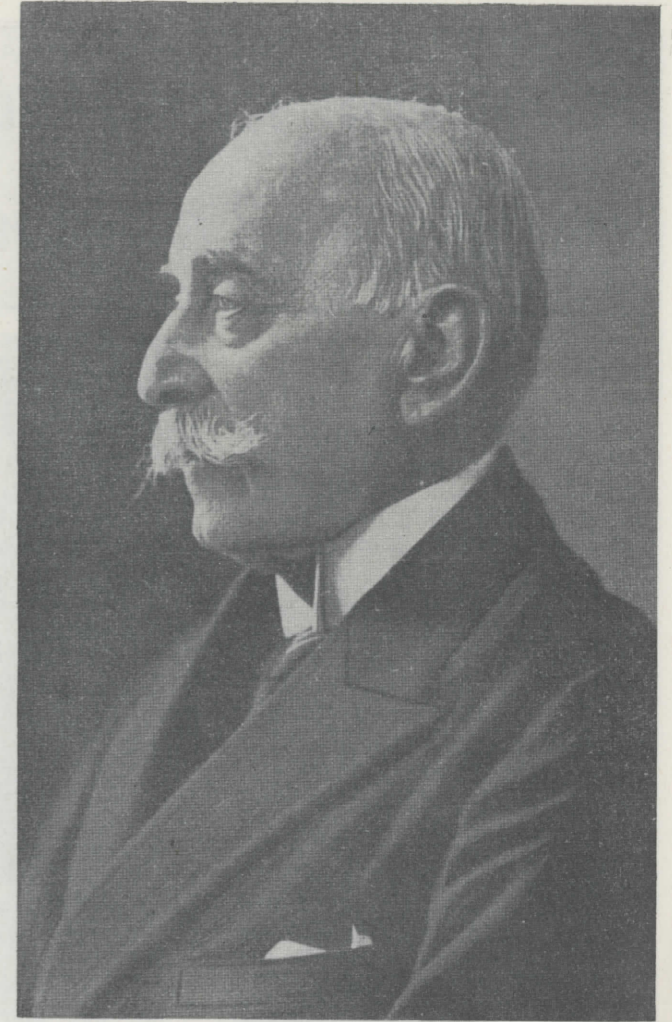
Π Ρ Ο Κ Η Ρ Τ Ε Ί Σ
ΤΟΥ ΑΡΧΗΓΟΥ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ
ΝΑΥΑΡΧΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗ

Έν όνόματι της Α.Μ. του Βασιλέως των Έλλήνων
Γεωργίου του Α'

Ημεῖς ο ύποναύαρχος Παῦλος Κουντουριώτης, Άρχηγός του Στόλου του Αιγαίου

Πρός τους κατοίκους της νήσου Θάσου διακηρύσσομεν και διατάσσομεν:

1. — Η νήσος Θάσος μεθ' ὄλων των εν αυτή πόλεων, κωμών και συνοικισμών, μετὰ των λιμένων και άκτών αυτής κατελήφθη ύφ' ήμών και διατελεί από τουδε εις την κατοχήν μας.
2. — Αί εν τῇ νήσῳ ὀθωμανικαί άρχαί, εκτός των υπαλλήλων τοπικής διοικήσεως, καθαιρούνται, την έξουσίαν δε αυτών θα άσκη ή διοικητής του άγήματος της κατοχής.
3. — Ο διοικητής οὔτος έχει την έξουσίαν να χρησιμοποίησι δια την διοίκησιν τους ήδη υπάρχοντας ὀθωμανούς υπαλλήλους, δύναται όμως και ν' αντικαθιστῆ αυτούς κατά τας ανάγκας και τὸ συμφέρον της ύπηρεσίας.

6. — Έγγυώμεθα τον άπόλυτον σεβασμόν και άπρόσβλητον διατήρησιν των ιδιωτικών δικαιωμάτων, της θρησκευτικής και προσωπικής ελευθερίας, της ζωῆς, της τιμῆς, των οικογενειακών σχέσεων και της ιδιοκτησίας εις πάντας τους κατοίκους της καταληφθείσης νήσου άδιακρίτως φυλετικής καταγωγῆς ή θρησκευματος, θεωρούντες αυτούς πάντας άδιακρίτως ίσους μεταξύ των ὡς προς τα δικαιώματα και τας ύποχρεώσεις, ιδιαιτέρην δ' έγγυώμεθα προστασίαν εις τα ιερά, εύαγή, και φιλανθρωπικά καθιδρύματα, ὧν ή περιουσία θα μείνη άθικτος και θα διοικήται, ὅπως μέχρι τουδε, άνευ παρεμβάσεως του διοικητού του άγήματος.

10. — Καλοῦμεν πάντας τους κατοίκους της νήσου να συνεχίσουν εν ειρήνῃ και τάξει τας ιδιωτικάς αυτών υποθέσεις, υπακούοντες εις τους νόμους και εις τας διαταγάς του διοικητού του άγήματος, άποφεύγοντες δε πᾶσαν ένεργειαν δυναμένην να διαταράξη την δημοσίαν ασφάλειαν.

Η παρούσα θέλει κοινοποιηθῆ εις τους κατοίκους της νήσου τῇ μερίμνῃ του διοικητού του άγήματος.

Έν Μούδρῳ τῇ 17 Οκτωβρίου 1912
Ο ύποναύαρχος Άρχηγός
ΠΑΥΛΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

Ο ύποπλοίαρχος Ν. Βότσης, του όποιου τὸ ήρωϊκόν κατόρθωμα, ήτοι ή τορπίλισις εντός του λιμένος Θεσσαλονίκης του τουρκικού καταδρομικού «Φετῆχ Μπουλάντ», την 9 Οκτωβρίου 1912, κατέπληξε τον κόσμον.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β΄
ὁ βασιλεὺς τοῦ ΟΧΙ

Ἵνομάσθη «βασιλεὺς - ἀσκητής». Ἵπῆξε λιτός, αὐστηρὸς καὶ δίκαιος. Εἰς τὰς κρίσιμους ὥρας ἔδειξε τὰς μεγάλας ἀρετάς του. Κατέλαβεν ἐπίζηλον θέσιν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἑλληνικῆς δυναστείας καὶ «κατέκτησε» τὴν ὁμόφωνον ἀναγνώρισιν τῆς ἀξίας του ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΕΤΑΞΑΣ
ὁ πρωθυπουργὸς τοῦ ΟΧΙ

Ζῶν ἐπέσυρε καὶ θαυμασμὸν καὶ ἀντιπαθείας ὁ Ἰωάννης Μεταξᾶς. Μέχρι τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940, πολλοὶ Ἕλληνες ἔφερον βαρέως τὴν ἐξουσίαν του. Ἄλλὰ τὸ «ΟΧΙ» του, πὸν ὑπῆρξεν ἔκφρασις τῆς πανελληνίου θελήσεως, τὸν ἔκαμε καὶ πανελληνίως ἀποδεκτόν. Ὅταν ἀπέθανε τὸν Μάρτιον 1941, ὁ θάνατός του ἐθρηγήθη ὡς ἔθνικὴ ἀπώλεια ἀπὸ ὅλους.

Ἡ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ΣΤΟ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΕΠΟΣ

Τοῦ κ. ΗΛΙΑ Ι. ΚΥΡΟΥ

Αὐτὴν τὴν ἐποχὴ, πὸν οἱ ψυχροὶ ἄνεμοι τοῦ μακεδονικοῦ Ὀκτωβρίου ἀρχίζουν, μὲ τὶς πρῶτες ριπὲς τους, νὰ σαρώνουν τὸ ὑψίπεδο τῆς Φλωρίνης, στὴν ἀκριτικὴ πολιτεία καὶ τὰ χωριὰ τῆς περιοχῆς τῆς ἀκούεται, ὀλοένα καὶ πιὸ συχνά, ὅσο περνοῦν οἱ μέρες καὶ πλησιάζει ἡ 28ῆ τοῦ μηνός, ἓνα τραγουδι λεβέντικο καὶ θριαμβικόν, τὸ θούριον τοῦ 33ου Συντάγματος Πεζικοῦ, πὸν μέσα σὲ τριανταεὶς στροφὲς ἀφηγεῖται τὴν αἰματομένη καὶ ἐνδοξὴ πορεία τῆς φλωρινιώτικης γενιᾶς τοῦ Σαράντα ὡς τὰ ἀκρότατα σύνορα τῆς Βορείας Ἠπείρου καὶ τὴν νικηφόρα ἐπιστροφὴ τους. Ἔτσι τὸ γράφει καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Παπάγος στὸ βιβλίον του. Νικηφόρο ἄρχισε τὸ 33ο Σύνταγμα τῆς Φλωρίνης τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Ἰταλῶν, τὴν αὐγὴ τῆς 28ης Ὀκτωβρίου - καὶ νικηφόρον τὸν ἐτελείωσε.

Σαράντα χρόνια πρὶν ἀπὸ τὸ μεγάλο χρονικὸν τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ Πολέμου ἓνας φλογερὸς ἐραστὴς τῆς Μακεδονίας - καὶ θεωρητικὸς τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος - ὁ Ἰωνᾶ Δραγούμης, ἔλεγε - καὶ τὸ ἔγραψε, πῶς, ἂν ἡ Ἑλλάς ἔσπευδε νὰ σώσῃ τὴν Μακεδονία, ἡ Μακεδονία, κάποια μέρα, θὰ ἀνταπέδιδε, σώζοντας καὶ αὐτὴ τὴν Ἑλλάδα. Τὰ κατοπινὰ, ἐδικαίωσαν ἀπόλυτα τὸν Ἰωνᾶ στὸν Μακεδονικὸν Ἀγῶνα, πὸν ὀργανώθηκε καὶ καθοδηγήθηκε, ἄτολμα ἀλλὰ μὲ ἐπιτυχία, ἀπὸ τὸ ἐλεύθερον Βασίλειον, τὸ ἱστορικὰ σωστό, εἶναι πῶς οἱ Μακεδόνες ἔσωσαν μόνοι τοὺς ἑαυτοὺς τους. Οἱ ὀλίγοι ἄνδρες καὶ ἀξιωματικοὶ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ οἱ ἄλλοι τόσοι ἀπὸ τὴν Κρήτη, πὸν ἦλθαν ἐδῶ ἐπάνω, δὲν θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ κερδίσουν τὴν ὑπόθεσιν, ἂν δὲν ρίχονταν στὸν ἀγῶνα μία στρατιὰ ἡρώων καὶ μαρτύρων Μακεδόνων. Ἀλλὰ τὸ 1912 καὶ 1913 τὰ παιδιὰ τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος ἐλευθέρωσαν, μὲ ποταμοὺς αἱμάτων, τοὺς ὑποδούλους ἀδελφούς τους τῆς Μακεδονίας. Εἶχαν σπεύσει, ὅπως τὸ ὄνειρευόταν ὁ Δραγούμης, νὰ σώσουν τὴν Μακεδονία. Καὶ αὐτὴ, τὸ ἀνταπέδωσε στὸ Σαράντα, σώζοντας τὴν Ἑλλάδα ὀλόκληρη. Βέβαια τὸν μελλοντικὸν αὐτὸν σωστικόν, γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ρόλον τῆς Μακεδονίας, δὲν τὸν εἶχε συλλάβει στὸν πολεμικὸν τομέα ὁ Δραγούμης· ἀλλὰ νὰ πὸν ἐπαναλήφθηκε καὶ σ' αὐτόν. Διότι τὸν πρωταγωνιστικὸν ρόλον στὴν τρίτην φάσιν τοῦ πολεμικοῦ ἑλληνικοῦ τριπτύχου, πὸν ἐκάλυψε, μὲ τὸν Μακεδονικὸν Ἀγῶνα, τὴν δεκαετία 1912 - 22 καὶ τὸν ἔνοπλον ἀγῶνα κατὰ τοῦ Ἀξονος, τὴν Ἐθνικὴν Ἀντίστασιν καὶ τὸν Συμμοριτοπόλεμον, τὸν μισὸν χρόνον τῆς πρώτης πενηκονταετίας τοῦ 20οῦ αἰῶνος, τὸν ἐκράτησεν ἡ Μακεδονία.

Στὸ πανελλαδικὸν προσκλητήριον, γιὰ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν, πὸν ἐσήμανε τὸ πρῶτον τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940, ἀπάντησαν ὅλοι οἱ Ἕλληνες, ἀπὸ τὴν Κρήτην μέχρι τὴν Ροδόπην, τὸ ἴδιον ἀποφασισμένοι γιὰ ὅλα,

ἀλλ' ἡ μεγάλη μερίδα στὴν θυσία καὶ τὴν νίκη, ἀνήκει στὴν Μακεδονία. Ἀπὸ τὶς 15 μεραρχίες, τὶς ὁποῖες παρέταξεν ἡ ἔνοπλη Ἑλλάς κατὰ τῆς ἰταλικῆς ἐπιθέσεως, οἱ ἑπτὰ συγκροτήθηκαν ἀπὸ στρατιῶτες ἐκ Μακεδονίας. Καὶ ἦταν αὐτὲς ἡ 6η τῶν Σερρῶν, ἡ 9η τῆς Κοζάνης, ἡ 10η Ἐδέσσης - Βεροίας - Γιαννιτσῶν - Κατερίνης, ἡ 11η Θεσσαλονίκης - Κιλκίς, ἡ 15η Φλωρίνης - Καστορίας - Ἀμυνταίου, ἡ 17η Θεσσαλονίκης - Χαλκιδικῆς καὶ ἡ μεραρχία Ἰπικῶν, πὺν ἤδρευε στὴν Θεσσαλονίκη καὶ συνεκροτεῖτο, κατὰ βᾶσιν, ἀπὸ ἰπτεῖς τῶν περιοχῶν Λαγκαδᾶ καὶ πεδιάδος Σερρῶν.

Οἱ μεραρχίες αὐτές, οἱ ἑπτὰ ἀπὸ τὶς δεκαπέντε συνολικῶς - οἱ ἄλλες ἦταν ἡ 1η Λαρίσης, ἡ 2α Ἀθηνῶν, ἡ 5η Κρήτης, ἡ 8η Ἡπείρου, ἡ 12η Κομοτηνῆς, ἡ 13η Ἀρχιπελάγους, ἡ 14η μειωμένης συνθέσεως καὶ μικτῆς προελεύσεως καὶ ἡ 16η Ἀθηνῶν μὲ τὸ 72ον Σύνταγμα Σιδηροκάστρου - προήλθαν ἀπὸ κληρωτοὺς καὶ ἐφέδρους ἐκ Μακεδονίας, ἀργότερα δέ, ὅταν ἐδημιουργήθηκαν κενὰ ἀπὸ τὶς ἀπώλειες, συμπληρώθηκαν ἀπὸ στρατιῶτες ἐκ τῆς ὑπολοίπου Ἑλλάδος. Ἐὰν λάβωμε ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ Μακεδονία εἶχε, τὸ 1940, πληθυσμὸν 1.780.000 ἐπὶ συνόλου 7.200.000 ψυχῶν, στὶς ὁποῖες ἀνέρχονταν ὅλος ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος, τότε καταλαβαίνουμε καλλίτερα, πόσο μεγάλη ὑπῆρξεν ἡ προσφορὰ τῶν Μακεδόνων καί, γενικώτερα, τῶν Βορείων Ἑλλήνων στὴν ἐποποιία τοῦ 1940-41.

Τὴν διεΐδουσι τῶν Ἰταλῶν στὴν Πίνδο, πρὸς τὴν κατεύθυνσιν Μετσόβου - Σαμαρίνας, ἀνέκοψεν ἡ μεραρχία Ἰπικῶν τῆς Θεσσαλονίκης, πὺν ἐκινήθηκε ταχύτατα πρὸς τὸν ἰταλικὸν θύλακον, στὸ δὲ καθαρῶς βόρειο μέτωπο, ἀπὸ Γράμμο μέχρι Μάλι Μάδι - Πρέσπες, οἱ μεραρχίες Κοζάνης καὶ Φλωρίνης, 9η καὶ 15η, δὲν ὑπεχώρησαν οὔτε ἓνα μέτρο, ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἀκόμη τοῦ ἀγῶνος καὶ ὑπῆρξαν οἱ πρῶτες πὺν προήλασαν στὸ ἔδαφος τοῦ ἐχθροῦ.

Λίγο ἀργότερα, τὸ 30ὸ Σύνταγμα τῆς Ἐδέσσης ἐμπῆκε πρῶτο στὴν Κορυτσᾶ καὶ τὴν ἀπελευθέρωσεν, ἐνῶ στὸ νότιο μέτωπο ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς ἐμάχονταν ἀκόμη ἐπὶ ἐλληνικοῦ ἐδάφους.

Μερικὲς ἀπὸ τὶς μεραρχίες αὐτές, ὅπως ἡ 9η μὲ τὰ Συντάγματα 27ο Κοζάνης καὶ 53ο Γρεβενῶν - Βοΐου καὶ ἡ 15η μὲ τὸ 33ο Φλωρίνης καὶ 32ο Ἀμυνταίου δὲν ἀπομακρύνθηκαν οὔτε μίαν ἡμέραν ἀπὸ τὴν πρώτη γραμμὴ τοῦ μετώπου, πέρνοντις ἐπάξια τὸν τίτλο τῆς «σιδηρᾶς». Γι' αὐτὸ καὶ οἱ ἀπώλειες τῶν περισσοτέρων ἀπὸ τὶς μεραρχίες, τὶς προερχόμενες ἀπὸ τὴν Μακεδονία, ἦταν βαρύτερες. Ὁ νομὸς Φλωρίνης μὲ 130 χιλιάδες κατοίκους - τότε ἀνῆκε καὶ ὁ σημερινὸς νομὸς Καστορίας στὴν Φλώρινα - καὶ ὁ νομὸς Χαλκιδικῆς μὲ 73.000 κατοίκους - 31ο καὶ 66ο Συντάγματα πεζικοῦ - εἶχαν περισσοτέρους νεκροὺς ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ τὸν Πειραιᾶ, οἱ ὁποῖοι, ἐπὶ πληθυσμοῦ 1.070.000, ἔχασαν 502 ἄνδρες στὸν Ἑλληνοϊταλικὸ καὶ Ἑλληνογερμανικὸ πόλεμο, ἀνήκοντας στὸ 7ο Σύνταγμα Ἀθηνῶν, 20ὸ Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων περιοχῶν καὶ 34ο Πειραιῶς.

Ἐπῆρξε, λοιπόν, κολοσσιαία ἡ προσφορὰ τῆς Μακεδονίας, σὲ αἷμα καὶ ἄλλες θυσίες, κατὰ τὸν πόλεμο ἐναντίον τῆς Ἰταλίας καὶ Γερμανίας, στὰ 1940 - 41. Ὁ ἐποικισμὸς τῆς ὑπερτίμου αὐτῆς περιοχῆς τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοὺς Ποντίους, Μικρασιατῆς καὶ Θραῖκες, πὺν ἀντικατέστησαν τὶς 400 καὶ πλέον χιλιάδες τῶν Τούρκων, πὺν ἔφυγαν μετὰ τὸν Μικρασιατικὸν πόλεμον, τὴν κατέστησαν ἰκανὴν νὰ στηρίξῃ τὴν μεγάλη πολεμικὴ ἐλληνικὴ προσπάθεια τοῦ 1940 - 41. Εἶναι αὐτὸ τὸ γεγονός μίαν ἀκόμη ἐπιβεβαίωσιν τῆς μεγάλης ἀληθείας τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ ἀφορισμοῦ

Οἱ Ἕλληνες τῆς Βορείου Ἡπείρου καθαρίζουν τοὺς χιονισμένους δρόμους γιὰ νὰ περάσῃ ὁ στρατὸς μας (Φωτογρ. Λ. Ἀκερμανίδη)

«οὐδὲν κακὸν ἀμιγὲς καλοῦ». Χωρὶς τὴν ἄδικη ἦττα τοῦ 1922, δὲν θὰ εἶχαμε τὴν δίκαιη νίκη τοῦ 1940. Ἀπὸ τὶς φλόγες τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς, ἐβγήκεν, ἔπειτα ἀπὸ δεκαοκτὼ χρόνια, ὁ ἀπερθητὸς χρυσὸς τοῦ ἐθνικοῦ μεγαλουργήματος τοῦ ΟΧΙ.

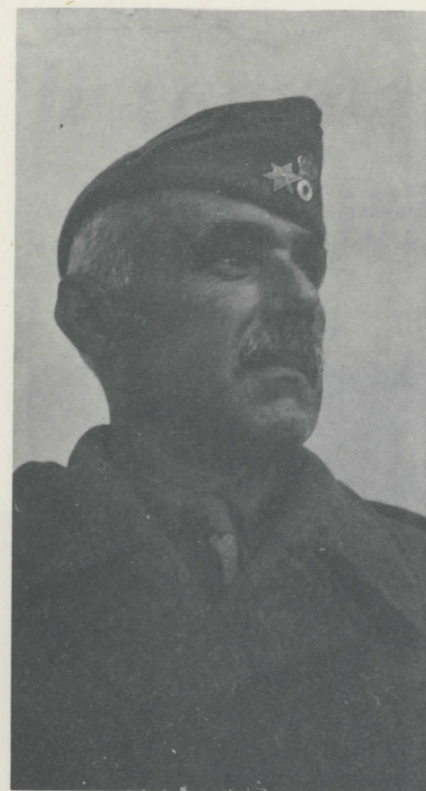
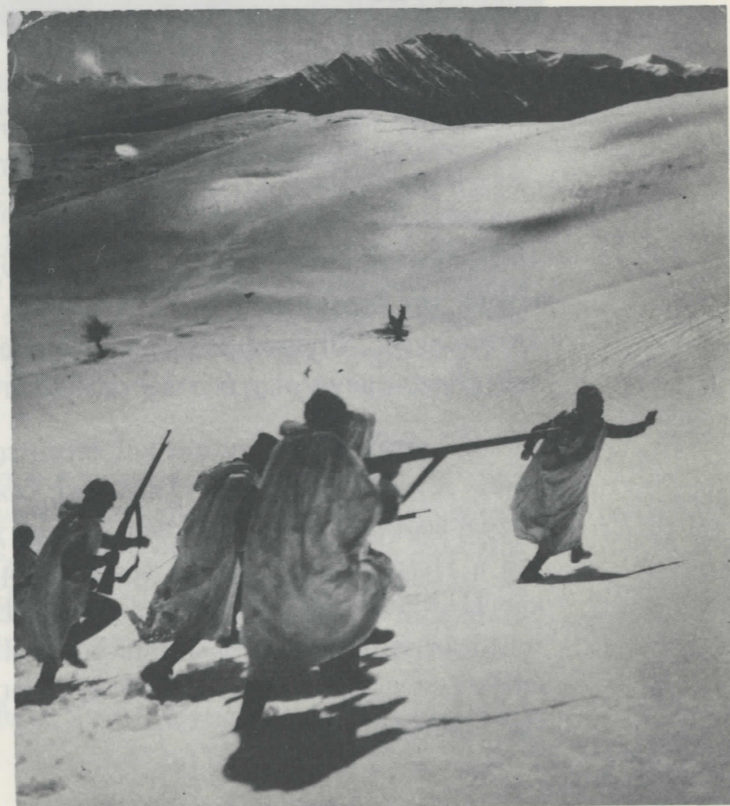
Σ' αὐτὴν τὴν τελευταία καὶ ἐπικώτερη φάσιν τοῦ τριπτύχου Μακεδονικὸς Ἀγὼν - 1912 - 22 - πολεμικὴ δεκαετία 1940 - 49, ἡ Μακεδονία ἦταν ἡ κορυφαία τοῦ δραματικοῦ ἐθνικοῦ χοροῦ. Στὸ Εἰκοσιένα ἔγινε στάχτη ἡ Πελοπόννησος, γιὰ νὰ ἐλευθερωθῇ τὸ πρῶτο κομμάτι τῆς ἐλληνικῆς Πατρίδος· τὸ 1912 - 13 οἱ νότιοι Ἕλληνες ἔχυσαν ποτάμι τὸ αἷμα τους, γιὰ νὰ ἐλευθερωθῇ ἡ Μακεδονία. Καὶ τὸ 1940 - 41 οἱ Μακεδόνες ἀπέδειξαν, μὲ τὸ αἷμα τους, ὅτι ἦταν ἄξιοι τοῦ τιμήματος πὺν ἐδόθηκε γιὰ τὴν ἐλευθερία τους.

ΗΛΙΑΣ Ι. ΚΤΡΟΤ

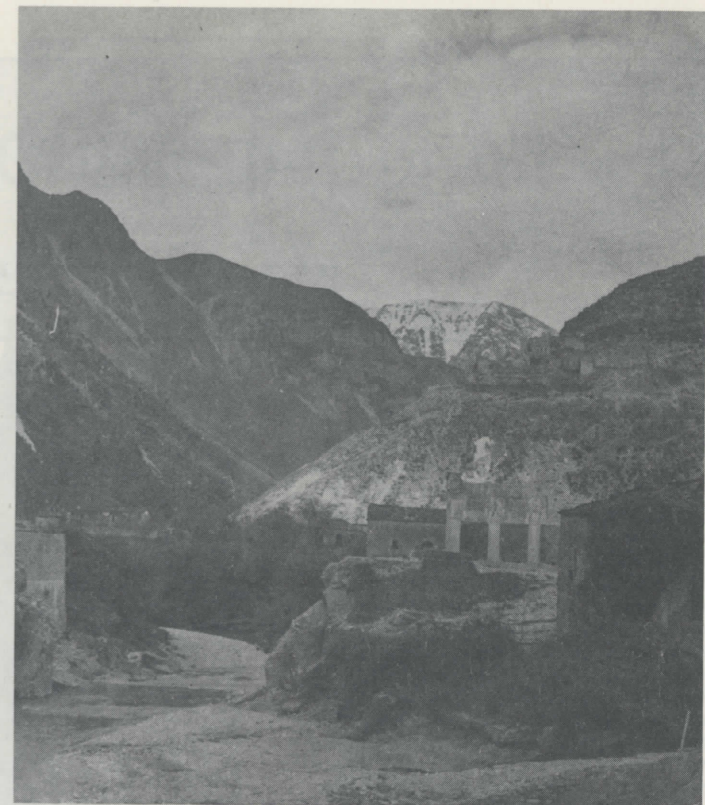
Μὲ τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη...

Ὁ πόλεμος εἰς τὰ βορειοηπειρωτικά βουνὰ δὲν ἦταν γλέντι... Ἦταν σκληρὸς καὶ αἱματηρότατος. Ἀλλὰ οἱ Ἕλληνες πολεμοῦσαν μὲ αἰσιοδοξίαν, μὲ πίστιν εἰς τὴν νίκην καὶ μὲ ἀπόλυτον συναίσθησιν τῆς σημασίας τοῦ ἀγῶνος, γεγονός που τοὺς ἔδιδε ψυχικὴν εὐφορίαν καὶ τοὺς ἐπλήρωνεν ὑπερηφανείας. Τὴν παραμονὴν τῆς μάχης, τὰ φανταράκια ἔστηναν χορό... (Ἐπάνω). Ἀλλὰ ἡ ὁρμή των ἐξέσπα ἀκάθεκτος καὶ εἰς τὰς ἐφόδους των ἐναντίον τῶν ἰταλικῶν θέσεων (δεξιά). — Φωτογραφίαι τοῦ Λαζ. Ἀκερμανίδη.

← Χαρακτηριστικὸς τύπος Ἕλληνοῦ ἀξιοματικοῦ, πολεμιστοῦ τῶν βορειοηπειρωτικῶν βουνῶν.

Τὰ φοβερὰ στενὰ τῆς Κλεισοῦρας. Ἐδῶ οἱ Ἕλληνες πολέμισαν σὰν ἡμίθει... →

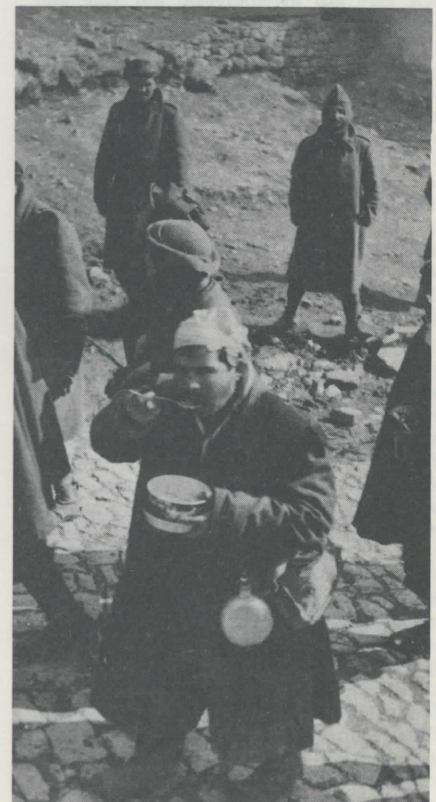

πᾶν οἱ φαντάροι μας μπροστά!...

← Καθηγεται τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Θεσσαλονίκης ἀνάμεσα στὰ φαντάρια κίμας, στὴν Βόρ. Ἡπειρο.

Καὶ γίναν οἱ Ἴταλοι ρεζίλι... Αἰχμάλωτοι αὐτοὶ πού θά ἔκαμαν ἓνα «στρατιωτικὸν περίπατον μέχρις Ἀθηνῶν»... →

Λαμπράι εορταστικά εκδηλώσεις τας οποίας θα τιμήσουν ο Βασιλεύς και μέλη της Κυβερνήσεως, θα λάβουν χώραν, από 22 — 27 'Οκτωβρίου 1966 εις Θεσσαλονίκην, οργανούμεναι υπό της 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης επί τη 1100ετηρίδι των ἁγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου.

Τὰ 1100 χρόνια από τῆς ἐποχῆς τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου τῶν δύο ἁγίων ἀδελφῶν εις τὴν Μοραβίαν συνεπληρώθησαν τὸ 1963. Τότε εἶχεν ὠριμάσει ἡ σκέψις νὰ εορτασθῆ και ἐδῶ τὸ σημαντικὸν αὐτὸ γεγονός, ἀλλὰ ὁ εορτασμός ἀνεβλήθη ἐπειδὴ συνέπιπτε με ἄλλην μεγάλην ἐπέτειον, δηλ. με τὴν χιλιετηρίδα τοῦ 'Αγ. 'Ορους.

'Εφέτος με τὴν πρωτοβουλίαν τῆς 'Ι. Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης και τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ 'Αριστοτελείου Πανεπιστημίου ἀποδίδεται ἡ τιμὴ και ὁ σεβασμός τῆς Θεσσαλονίκης μας και τοῦ 'Ελληνικοῦ 'Ἔθνους εις τοὺς δύο 'Ελληνας Θεσσαλονικεῖς ἀδελφούς, οἱ ὅποιοι διακριθέντες διὰ τὴν μόρφωσιν, τὴν δραστηριότητα και τὴν ἀγιότητα τῆς ζωῆς των κατέλαβαν ἀνώτερα ἐκπαιδευτικά και ἐκκλησιαστικά ἀξιώματα εις τὴν Κωνσταντινούπολιν και ἐργασθέντες ἱεραποστολικῶς, διὰ πολλῶν μόχθων και κινδύνων, πολλὰ πλὴν ὠφέλησαν τοὺς σλαβικοὺς λαοὺς και ἐδοξάσθησαν τιμώμενοι ὑπ' αὐτῶν ὡς ἅγιοι και φωτισταί.

ΠΟΙΟΙ ΘΑ ΠΑΡΑΣΤΟΥΝ

Εἰς τὰς εορταστικὰς ἐκδηλώσεις προσεκληθήσαν και θὰ παραστοῦν διακεκριμένα προσωπικότητες τοῦ παγκοσμίου πνευματικοῦ και ἐκκλησιαστικοῦ στερεώματος. Μεταξὺ τούτων εἶναι:

- 'Ο διευθυντῆς τοῦ Ποντιφικικοῦ 'Ινστιτούτου 'Ανατολικῶν Μελετῶν τῆς Ρώμης Ι. Τζίλι.

- 'Ο πρῦτανος τοῦ ρωσικοῦ 'Ινστιτούτου 'Ορθόδοξου Θεολογίας τῶν Παρισίων 'Α. Κνιάζεφ.

- 'Εκπρόσωπος τοῦ Παλαεσλαβικοῦ 'Ινστιτούτου τοῦ Ζάγκρεμπ Κα Β. Γκραμπά.

- 'Ο 'Ακαδημαϊκὸς και καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Νόβι Σάντ Τζ. Ράντοϊτσιτς.

- 'Ο διευθυντῆς τοῦ Σλαβολογικοῦ 'Ινστιτούτου τῆς Πράγας, διεθνὸς κύρους σλαβολόγος καθηγητῆς 'Αντώνιος Ντόσταλ, διευθυντῆς τοῦ βυζαντινολογικοῦ περιοδικοῦ Byzantinoslavica.

- Οἱ καθηγηταί τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Σόφιας 'Αγγελωφ και Μπεσέβλιεφ.

- Οἱ Ρουμᾶνοι σλαβολόγοι καθηγηταί Γ. Μιχαήλα, Μ. Ντάν, Ντ. Μπογκντάν, Τ. Ιονέσκου, Π. Νάστουρελ.

- 'Ο καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βόννης Σνέεμελχερ.

- 'Ο ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Σάλτσμπουργκ 'Ανδρέας Ρόρανεφ.

- 'Εκλήθησαν ἐπίσης ὁ ἀρχιεπίσκοπος Καντερβουρίας Δρ. Μιχαήλ Ράμσεϋ και ὁ Παλαεκαθολικὸς ἀρχιεπίσκοπος Οὐτρέχτης 'Ανδρέας Ρίνκελ.

- 'Ο ὑποδιευθυντῆς τοῦ Γραφείου Χριστιανικῆς 'Ενότητος τοῦ Βατικανοῦ πατήρ Ντιπρέ.

- 'Ο διαπρεπὴς Τσέχος σλαβολόγος Δρ. 'Ιωσήφ Βάσιτσα.

- 'Αναμένεται και ἐκπρόσωπος τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ ΣΤ'.

'Εκλήθησαν προσέτι ἅπασαι αἱ 'Ορθόδοξοι 'Εκκλησίαι, αἵτινες θὰ ἐκπροσωπηθοῦν διὰ δύο ἀντιπροσώπων ἐκάστη. 'Επίσης δι' ἐνὸς ἐκπροσώπου ἅπασαι αἱ 'Ορθόδοξοι Θεολογικαὶ Σχολαί.

'Εκλήθη, τέλος και τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν 'Εκκλησιῶν.

ΕΟΡΤΙΟΣ ΤΟΜΟΣ

Πολλοὶ ἐκ τῶν ἀνωτέρω μνημονεμένων ἐπιστημόνων συμμετέχουν δι' ἄρθρων των εις τὴν ἐκδόσιν τοῦ ἐιδικοῦ εορτίου 'Επιστημονικοῦ Τόμου τῆς 1100ετηρίδος.

ΘΑ ΙΔΡΥΘΗ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΝ

Συναφῶς, ἐγνώσθη, ὅτι ἡ 'Ιερά Μητρόπολις Θεσσαλονίκης θὰ ἰδρύσῃ 'Ινστιτούτον Σλαβικῶν Σπουδῶν, εις μνήμην Κυρίλλου και Μεθοδίου, σκοπὸς τοῦ ὁποίου θὰ εἶναι ἡ μελέτη τῶν πνευματικῶν σχέσεων 'Ελλήνων και Σλάβων.

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Τὸ πρόγραμμα τοῦ εορτασμοῦ περιλαμβάνει:

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 22 'Οκτωβρίου

Τὴν πρωίαν ἄφιξις τῶν προσκεκλημένων.

ΩΡΑ 17.00 - 18.00 ἑσπερινὸς ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας. ΩΡΑ 18.15 - 18.45 'Εναρκτήριος τελετὴ ἐν τῷ αὐτῷ καθεδρικῷ ναῷ παρουσιά τοῦ Βασιλέως. Προσφώνησις τοῦ Παν. Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης. ΩΡΑ 19.20 'Αποκαλυπτήρια ὑπὸ τοῦ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ἀφιερωτηρίου πλακὸς ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Μεγάρῳ.

ΚΤΡΙΑΚΗ 23 'Οκτωβρίου

ΩΡΑ 8.00 - 10.30 'Ορθρος και ἀρχιερατικὸν συλλείτουργον ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας. ΩΡΑ 15.00 - 18.00 Σενάγησις εις τοὺς Βυζαντινοὺς ναοὺς και τὰς ἀρχαιότητας τῆς πόλεως. ΩΡΑ 18.00 - 19.00 'Επίδειξις Βυζαντινῆς Μουσικῆς ὑπὸ τῶν ἱεροψαλτῶν τῆς Θεσσαλονίκης ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ 'Υψώσεως Τιμίου Σταυροῦ (Ροτόντα). ΩΡΑ 20.30 - 21.00 Δεξίωσις παρὰ τῷ Δημάρχῳ.

ΔΕΥΤΕΡΑ 24 'Οκτωβρίου

ΩΡΑ 10.30 - 12.30 Παρουσίασις και χαορετισμὸς τῶν προσκεκλημένων ἐν τῇ αἰθούσῃ τελετῶν τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως. ΩΡΑ 16.30 - 18.30 'Επιστημονικὸν συμπόσιον περὶ Κυρίλλου και Μεθοδίου ἐν τῇ αἰθούσῃ τελετῶν τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως. ΩΡΑ 21.00 - 22.30 'Ορατόριον «Κυρίλλος και Μεθόδιος» ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Ε.Μ.Σ.

ΤΡΙΤΗ 25 'Οκτωβρίου

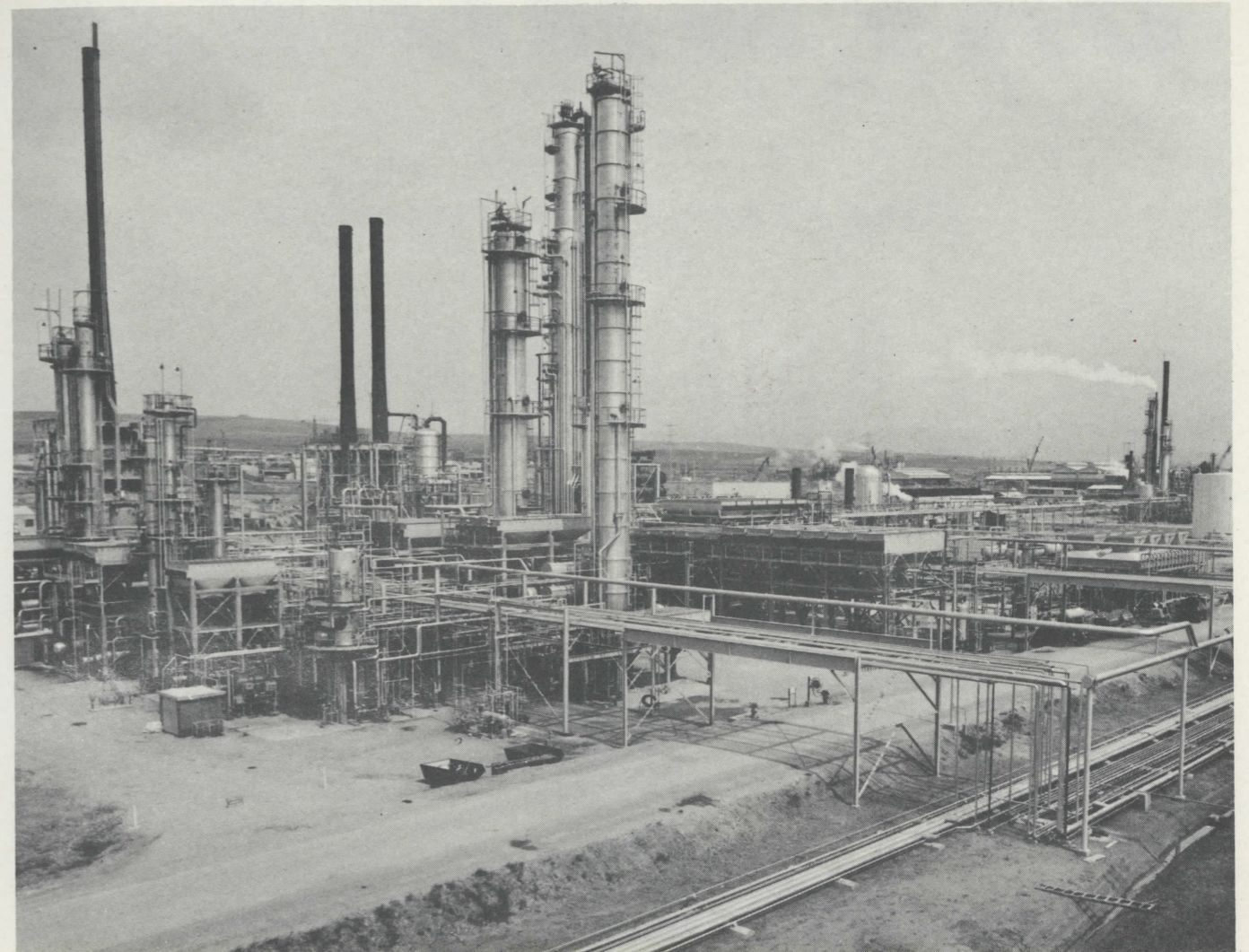
ΩΡΑ 11.00 - 12.30 Λιτανεία τῶν ἱερῶν λειψάνων τοῦ πολιούχου τῆς Θεσσαλονίκης 'Αγίου Δημητρίου. ΩΡΑ 16.00 - 18.00 'Επιστημονικὸν συμπόσιον περὶ Κυρίλλου και Μεθοδίου ἐν τῇ αἰθούσῃ τελετῶν τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως. ΩΡΑ 18.00 - 19.00 Πανηγυρικὸς ἑσπερινὸς ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τοῦ 'Αγίου Δημητρίου. ΩΡΑ 21.00 Δείπνον πρὸς τιμὴν τῶν προσκεκλημένων.

ΤΕΤΑΡΤΗ 26 'Οκτωβρίου

ΩΡΑ 08.00 - 09.30 Πανηγυρικὴ Θεία Λειτουργία ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ πολιούχου 'Αγίου Δημητρίου ἐν τῷ φερωνίμῳ ἱστορικῷ ναῷ. ΩΡΑ 10.30 - 11.00 Δοξολογία ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ παρουσιά τοῦ Βασιλέως. ΩΡΑ 18.00 - 19.00 'Επίσημος τελετὴ ἐν τῇ αἰθούσῃ τελετῶν τοῦ 'Αριστοτελείου Πανεπιστημίου. ΩΡΑ 20.00 Δεξίωσις τοῦ Πρωτάνεως τοῦ 'Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Φοιτητικῆς 'Εστίας.

ΠΕΜΠΤΗ 27 'Οκτωβρίου

'Αναχώρησις τῶν προσκεκλημένων.

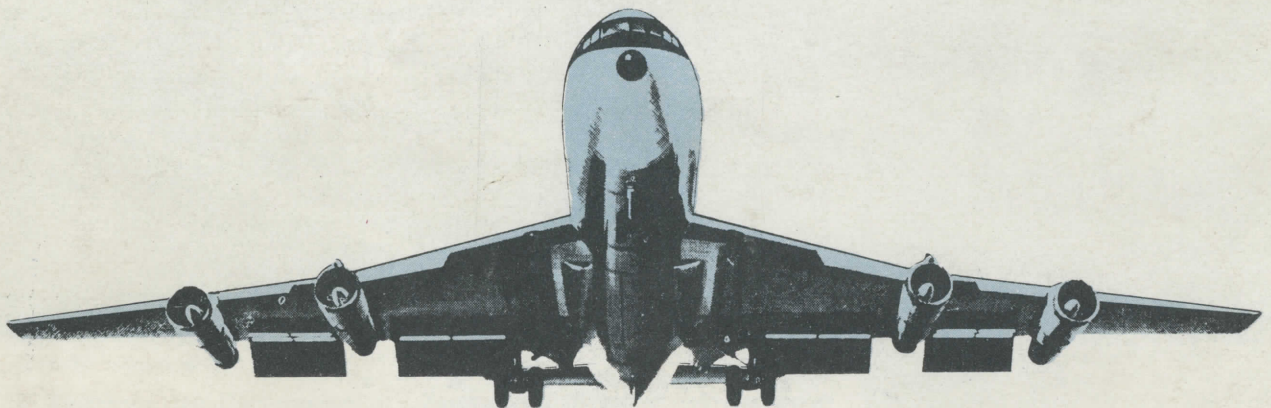
PAPPAS

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ

Α Ε Ρ Ο Π Ο Ρ Ι Α

ΥΠΕΡΑΤΛΑΝΤΙΚΑΙ ΠΤΗΣΕΙΣ
ΠΡΟΣ

ΑΜΕΡΙΚΗΝ

ΜΕ ΤΑ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΑ ΑΕΡΟΣΚΑΦΗ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

BOEING 707-320
Super fan jet

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑΙ ΠΤΗΣΕΙΣ

ΑΘΗΝΑΙ - ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

ΑΝΕΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΚΑΙ ΜΕΣΩ ΡΩΜΗΣ ΠΑΡΙΣΙΩΝ